

SVIESA

LIEPA-RUGPJŪTIS-RUGSĒJIS, 1940

JUSTAS PALECKIS
Tarybinės Socialistinės Lietuvos Prezidentas.
European Picture Service

No. 3

“ŠVIESA”

(The Light)

Political, Scientific and Literary Quarterly Magazine, issued by American Lithuanian Workers
Literary Society, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: Dr. J. J. Kashkevich, R. Mizara, A. Gilmanas, A. Bimba, J. Kuodis;
Managing Editor—Anthony Bimba.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 25c.

Entered as second class matter September 21, 1934, at the Post Office at Brooklyn, New York,
under the Act of March 3, 1879.

TURINYS:

Lietuva Eina į Naują ir Šviesią Ateitį	75
Sveikata Laisvoje Lietuvoje. Dr. J. J. Kaškiaučius	76
Laisva Lietuva Sovietų Sąjungoje. D. M. Šolomskas	78
Mūsų Kova už Laisvą Lietuvą. Pranas Pakalniškis	81
Valio, Lietuva! Eilėraštis. St. Jasilionis	84
Lietuvos Pramoninės Galimybės.	87
Paskutinė Rezoliucija Smetoninei Vyriausybei.	88
Emile Zola ir Jo Kūryba. V. B.	89
Šiaurės Kraštų Sodnai. V. R.	90
Mūsų Žemės Dangoraižiai. Dr. A. Petrika	91
Idant Nepamirštumėme Jų Darbų	92
Jack Londonas. E. Wilkes ir V.	97
Laisvės Sulaukus. Eilėraštis. Antanas Berentas	99
Kruvina Puota. Mike Quin. Sulietuvino Jonas Kaškaitis	100
Keisti Atsitikimai	102
Sovietų Sąjungoj	102
Peržvalga ir kritika:	
Ne Visa Tai Auksas, Kas Žiba. Dr. A. Petrika	103
Liaudies Prisieka. B. Gorbato. Vertė Val. Sūnus	107
Ryžių Auginimas Sovietų Ukrainoj	107
A. N. Kern. Eilėraštis. Puškinas. Vertė K. P. Inčiūra	108
Manifestas. Eilėraštis. Petras Gintalas	108

ŠVIESA

The Light

Politikos, Mokslo, Meno ir Literatūros
Trimėnesinis žurnalas

Prenumeratos kaina: metams \$1.00.
Pavienis numeris 25c.

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.

Redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškiaučius, R. Mizara, A. Bimba, A. Gilmanas, J. Kuodis.
Atsakomąsias redaktorius: A. Bimba

No. 3

Liepa-Rugpjūtis-Rugsėjis (July-August-September), 1940

Metai VII

LIETUVA EINA Į NAUJĄ IR ŠVIESIĄ ATEITĮ

Dabar Lietuvių Tauta, Atsikračius Fašizmo ir Kapitalistinio
Išnaudojimo, Parodys ką Ji Gali Darbe,
Moksle, Mene ir Kultūroje

KAIP beviltė daugeliui atrodė ta Lietuvos žmonių kova prieš smetoninį fašizmą! Daugelis jau nebetikėjo į laimėjimą.

Vienok Lietuvos žmonės kovojo—kovojo sunkiai, pasiryžusiai. Mes jiems simpatizavome, kiek galėdami padėjome. Savo rezoliucijomis bombardavome Smetoną. Reikalavome Lietuvos žmonėms civilinių laisvių ir išlaisvinimo politinių kalinių anti-fašistų. Rinkome aukas politinių kalinių šelpimui. Mes niekados nenustojome vilties—mes, pažangieji Amerikos lietuviai.

—Amžinai taip būti negalės, išmuš ta valanda, kada Smetonos režimas subyrės—mes sakydavome.

Ir nekantriai laukėme tos valandos. Pagaliau išmušė. Birželio 15 dieną prasidėjo perversmas. Pirmu sykiu iš Lietuvos pradėjo ateiti naujos žinios—žinios, kurias visi Amerikos lietuviai gaudė, bet kurios vienuose pagimdė neapsakomą džiaugsmą, o kituose neapsakomą nusiminimą. Džiaugėsi masės, o verkė saujalė svetimiams dievams tarnaujančių redaktorių klerikalinėje, fašistinėje ir menševistinėje spaudoje.

Mes sakėme: Gimė nauja, laisva Lietuva!

Jie šaukė: Lietuva žuvo su pabėgimu Smetonos!

Lietuva nežuvo. Lietuva tebėra—daug didesnė, daug drąsesnė ir linksmesnė Lietuva.

Vietoj senos, paniekintos ir skurdžios Lietuvos, pakilo laisva socialistinė Lietuva. Lietuva tebėra, bet ponų nebėra. Vieni išbėgiojo užsienin. Kiti, netekę turtų ir titulų, turės "iš pra-

kaito kaktos savo" gyvenimą sau daryti, tai yra, darbu gyventi.

Naujoji Lietuva sako: "Kas nedarba, mielas vaike, tam nė duonos duot nereikia." Tik seni, paliegėliai ir maži be darbo gali gyventi. Seni jau atidirbo savo dienas; paliegėliai nepajėgia dirbti; maži dabar mokosi ir bręsta, o dirbs ateityje.

Rugpjūčio 3 dieną Lietuva įstojo į Sovietų Sąjungą, tą didžiąją socialistinių tautų šeimą. Tos šeimos kūrybiniai patyrimai ir atsiekimai tampa prieinami Lietuvai. Lietuva nebe viena. Ji nėra maža socialistinė salelė milžiniškam kapitalistiniam okeane. Jos tautinė ir kultūrinė nepriklausomybė gvarantuojama. Jeigu kas ateityje drįstų kėsintis ant tos nepriklausomybės, tai turės žinoti, jog jis turi reikalą ne su mažai ginkluotais trimis milijonais žmonių, bet su šimtu devyniomis dešimtimis milijonų gerai ginkluotų, tvirtai organizuotų, išmintingai vadovaujamų žmonių.

Lietuva žengia į šviesią ateitį. Dabar lietuvių tauta parodys, ką ji gali. Šeimoje kitų laisvų tautų, ji nebus paskutinė nei moksle, nei kultūroje, nei darbe.

Su išnykimu ponijos išnyks ir elgetija. Su išnykimu kapitalizmo išnyks kriminalizmas ir prostitucija.

Lietuva žygiuoja pirmyn!
Geriausio jai pasisiekimo!

SVEIKATA LAISVOJE LIETUVOJE

Naujo, Sveiko Gyvenimo Pulsas Galingai Tvinksi Plačiai

Išsišakojusiose Šalies Arterijose

DR. J. J. KAŠKIAUČIUS

PASIBAIGĖ ta ilga slogingoji smetoninė naktis... Nušvito mūsų suvargintos tėviškės padangė. Didžiu džiaugsmu sutinka išlaisvinti žmonės skaisčią naujo gyvenimo saulę!

Subliūško patamsių galybė. Išsilakstė pakraščiais plėšrieji naktiniai paukščiai. Išsiblaivė visa šalies atmosfera. Sukruto žmoneliai nauja energija kitą gyvenimą tvirti, patys tapę savo šalies šeimininkais ir kūrėjais.

Kaip linksma! Kaip smagu! Kas buvo mūsų širdyse, per tiek ilgų metų, tik laukiamu idealu, tik brangia svajone, milžiniškos rankos mostu tapo žibančia tikrybe!

Naujo, sveiko gyvenimo pulsas galingai tvinksi plačiai išsišakojusiose šalies arterijose.

Lietuvos Socialistinėj Sovietinėj Respublikoj kitokie bus ir *žmonių sveikatos dalykai*. Nebereikės, ligos ar nelaimės atsitikime, šauktis kokių burtininkų, užkalbėtojų, "latvių." Nebereikės pirma laiko silpti, senti ir mirti. Nebereikės taip siausti džiovai, trachomai, sifiliui ir panašioms ligoms. Nebereikės gimdyvėms tenkintis kokių bobučių pagalba ir rizikuoti savo sveikata ir gyvasčia. Nebereikės kūdikiams nokti ir vysti dėl stokos atatinamo maisto bei priežiūros. Nebereikės apkrečiamoms bei limпамoms ligoms taip daug aukų sau rinkti, dėl stokos sanitarinių priemonių, dėl netikusio vandentiekio, dėl menkos švaros ir menkos higienos.

Didžiausias žmogaus turtas—sveikata aukštai stovi *Sovietų Sąjungoj*. Aukštai ji atsistos ir naujoj tos galingos Sąjungos Respublikoj Lietuvoj.

Pirmieji Žygiai

Tuoj, kaip tik susikūrė naujoji žmonių valdžia, tapo įsteigta *Sveikatos ministerija*, su D-ru Koganu priešaky. Tokios įstaigos nebuvo pirma buvę Lietuvoj. Ir tuojau pradėta daryti žygiai žmonių sveikatai ir higienai gerinti.

Galima numatyti, kad, bendrai piliečių būklei kylant, kils ir taisyss jų sveikatingumas.

Bus įsteigtos lengvai prieinamos *ligoninės*, sanatorijos, kurortai, ambulatorijos ir kitokie punktai sveikatai atgauti ir taisyti ir pirmajai pagalbai teikti.

Gydytojų ir chirurgų patarnavimas bus sutvarkytas pritinkamoj proporcijoj sulig vietos gyventojų skaičium. Nebebus taip, kaip pirmiau būdavo, kad žmogui priseidavo visa diena sugaišti, kolei atsiveža ligoniui daktarą, kolei jį atgal nuveža ir paskui priskirtų vaistų susiran-da. Mažiau bus gaišto, geresnė bus ekonomija.

Visas medicinos patarnavimas bus tiksliau organizuotas. Medicina bus *suvalstybinta*. Gydytojai, chirurgai, slaugės, laboratorijų specialistai ir sanitarijos darbuotojai ims sau valdžios priskirtą algą, o ligoniams už gydytojo darbą, už ligoninę, vaistus mokėti nieko nereikės.

Dirbtuvių bei įmonių *darbininkams*, laike ligos ir besigydyimo, bus mokama atatinama alga. Kas metai darbininkai gauna keletą savaičių *apmokamų atostogų*, pagyvena kur kurorte, pilsio namuose, nuvažiuoja aplankyti kokias idomias vietas ir, atnaujinta energija, grįžta atgal savo pilietiškas pareigas eiti.

Kaimuose, vienasėdžiuose ir bendrai provincijoj įsteigta visas tinklas *sveikatingumo įstaigų*, ligoninių, vaikų darželių. Teikiama pamokos ir kursai sveikatos ir higienos plotmėj.

Dentisterijos srity įvedama tokių pat reformų. Dantų ir burnos higiena yra vienas pačių pamatinių sveikatos dėsnių.

Motinos ir Kūdikiai

Daug dėmėsio dedama *motinų ir kūdikių sveikatos reikalams*. Gimdyvės gauna patyrusių gydytojų ir slaugių patarnavimą, namie arba ligoninėse, tam tyčia gimdymo įstaigose. Neščios moters paliuosuojamos nuo darbų du mėnesiu prieš ir du mėnesiu po gimdymo. Ir tą visą laikotarpį jos gauna pilną savo algą. Motinų patogumui steigiami *vaikų darželiai ir auklėtu-vės*. Motina, prieš eidama dirbt, atveda vaiką į auklėtuvę ir ten jį palieką tai dienai. Vaiką pat pirma slaugės išmaudo, aprenčia švariais įstai-giniais rūbeliais, aprūpina jį žaislais, ir jis sau gražiai žaidžia, luputuoja tokių pat vaikų būry. Vaikus pavalgydina, kam reikia, duoda prisnūsti ir bendrai prižiūri patyrusios slaugės. Vakare, grįždama iš darbo, motina pasiima vaiką iš auklėtuvės namo.

Kurios motinos velija vaiką pas save laikyti namie, tai jų valia ir jų prievolė. Patyrimas ir palyginimai motinas pertikrina, kur patogiau vaikai auginti. Tai taip, maž-daug, *bendros medicinos plotmėj.* Bet da daugiau dėmesio kreipiama į *apsaugomąją mediciną.* Susirgusį, žinoma, reikia gydyt, kad jis pasekmingai pagytų ir sustiprėtų, galėtų vėl gražiai savas pareigas eiti. Tačiau da geriau, kad jis ir visai nesirgtų, kad sau sveikas ir tvirtas būtų. Tai didesnė asmeninė ir visuomeninė ekonomija. Užtat valstybė deda pastangų, kad žmonių sveikatą išlaikius geroj būklėj. *Maisto patiekalas* yra didžiausios svarbos. Laipsniškai kyla skaičius bendrų valgyklų, kur maistas gaminama prityrusių specialistų, su būtinu *vitaminų, mineralų* ir kitų naturalinių dėsnių kiekiu.

Duodama pamokos apie maisto gaminimą, apie jo įvairių dėsnių svarbą. Mokinama visur ir visame kame *švaros* ir pridarnumo. Naikinama uodai, musės ir kitokie žalingi vabzdžiai.

Per pačią laukų darbymetę po laukus važinėja nedidelė ambulatorija, pirmai pagalbai teikti, kam susirgus arba susižeidus. Ten yra reikiamų antiseptikų, raiščių, tvarstų ir kitokių greitesnių reikmenų. Sunkesnių sužalojimų nuotikiais ambulatorija skubiai nugabena pacientą į didesnę ligoninę.

Įvairiose darbo įstaigose yra tam tyčia *sanitarinis punktas* pirmai pagalbai suteikti. Jei ne gydytojas, tai slaugė arba taip kuris pamokytas darbuotojas suteikia pirmą patarnavimą ir nurodo, kas toliau daryti.

Didelių pastangų daroma, kad apstabdyt siausmą tokių *visuomeninių ligų*, kaip sifilis, tuberkuliozas, trachoma. Šitos ligos gilokai išsiplatino senosios Lietuvos laikais.

Apkrečiamoms ligoms vengti ir perspėti daroma įskiepijimai, čiepai, priešnuodžių bei antitoksinų įčirškinimai.

Mokyklų ir mokslo metu stropiai žiūrima mokinių sveikatos. Laikotarpiais tikrinama visų mokinių sveikatos laipsnis. Suradus koki ligūstumą, daroma žygių greičiau ir pilniau sveikatai atgauti.

Tokiose įmonėse, kur yra didesnio sveikatai pavojaus, įvedama visa eilė *sanitarinių patvarkymų bei įrengimų.* Nuo dulkių, nuo dujų bei dūmų apsiginti vartojama tam tyčia kostuvai, dujakaukės. Darbo valandos tokiose vietose esti trumpesnės ir dažnesai esti poilsio laikotarpiai.

Visas gydymo ir sveikatos saugojimo darbas yra gražiai susistematizuotas ir tiksliai tvarkomas.

Gydytojai, slaugės, sanitarai kiekvienas turi savo valandas ir sau priskirtą vietą bei apygardą. Vienam atbuvus savo paskirtą laiką, jo vieton pribūva kitas. Apie sveikatos dalykų stovį iš įvairių punktų sueina žinios ir raportai į centrinę sveikatos įstaigą—į *Sveikatos ministeriją.* Iš čia sulig reikalu daroma patvarkymų bei nurodymų, kur ir kas turi būti pakeista, pagerinta ar naujai įvesta.

Kur trūksta patyrimo ar šiaip sveikatingumo žinių, jų gaunama iš dar aukštesnių įstaigų—iš visos SSRS centro.

Ir taip lemta mūsų brangiai *socialistinei tėvynei* eiti plačiu pažangos plentu, kartu su kitomis Sovietinėmis sesutėmis, galingame SSRS sambūry. Jauki, šviesi, saulėta ateitis laukia mūsų tėvynainių brolių!

SSRS—viso pasaulio darbininkų viltis, įstabus pavyzdys, ką gali sutverti galinga darbininko ranka, valia ir protas.

Ir Lietuvos vaikai džiaugiasi nusikratymu priespaudos ir vargo.

European Picture Service

LAISVA LIETUVA SOVIETŲ SĄJUNGOJ

Socialistinė Lietuva Įstojo Sovietų Sąjungon Pakēlimui
Savo Gerovės ir Užtikrinimui Savo Saugumo

D. M. ŠOLOMSKAS

LIETUVOS darbo liaudies vargams, kaip ir Lnepriklausomybės pavojui, atėjo galas. Lietuvos liaudies laisvai, demokratiniai išrinktas seimas, susirinkęs Kaune, šių metų liepos 22 dieną priėmė pareiškimą, kad Lietuva tampa *Sovietinė Socialistinė Respublika* ir kartu padavė prašymą *Sovietų Sąjungai* priimti Lietuvą į galingą tautų šeimą. Tai didelės svarbos nutarimas.

Seimo vienbalsiai priimtas pareiškimas skamba sekamai:

“Lietuvių tauta buvo begailestingai spaudžiama išnaudotojų, plėšiama, smurtu kamuojama, pasmerkta skurdui ir nykimui; bet dabar lietuviai įsteigė naują valstybinę santvarką Lietuvoj, tokią santvarką, kur patys žmonės yra aukščiausi savo šalies valdovai. Ši santvarka tai sovietinė santvarka.

“Lietuva persiorganizavo į Sovietinę Socialistinę Respubliką.

“Per eilę metų Lietuvos darbininkai ir dirbančioji inteligentija kentėjo nuo nedarbo, gyveno skausmuose skurdo ir nelygybės. Lietuvos valstiečiai kentėjo dėl žemės neturėjimo arba dėl jos trūkumo, kadangi didesnė dalis žemės buvo rankose dvarininkų ir kitų stambių žemės savininkų.

“Senoj Lietuvoj tikrai išnaudotojai gerai gyveno—samdytojai, fabrikantai, bankininkai, dvarininkai, aukštieji valdininkai, kurie, verždamiesi prie didelių pelnų ir įplaukų, pavergė Lietuvos darbo žmones.

“Parsidavėliai smetoniniai valdovai įsodino užsienių kapitalą Lietuvoj, kuris besočiai plėšė Lietuvos žmones ir savo plėšriais nagais draskė ir mėsinėjo lietuvių tautos kūną.

“Ekonominiai ir politiniai Lietuva darėsi vis labiau ir labiau priklausoma nuo imperialistinių grobikų, nuo svetimšalių kapitalistų ir bankininkų.

“Dabar žmonės su pagalba galingosios Raudonosios Armijos numetė šalin smetoniskų pavergėjų jungą ir įkūrė sovietinę galią savo valstybėje.

“Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjunga yra susidarius iš tautų, kurios savo noru su-

sivienijo. Jos nėra atskiros viena nuo kitos, jos sudaro vienumą.

“Gyvenimas parodė, jog bendradarbiavimas tarp sovietinių respublikų atnešė joms dar negirdėtą gerovę ir audringai smarkų išsivystymą jų ūkio-ekonomijos ir kultūros. Istoriniai trumpu laiku jos pasidarė politiniai, ekonominiai ir kultūriniai pažangiomis respublikomis. Viena respublika, stovėdama atskirai pati savaimi, niekada nebūtų galėjus to pasiekti.

“Gyvenimas parodė, kad tik Jungtinės Sovietų Respublikos tegali atsispirti prieš imperialistines valstybes, kurios grumiasi ir veržiasi pavergt ir pajungt mažąsias tautas.

“Jeigu Sovietų Respublikos nebūtų susidėjusios į valstybinę sąjungą, jeigu jos nebūtų susivienijusios į bendrą karinę ir ekonominę jėgą, tai jos nebūtų galėjusios atsilaikyti prieš suvienytas jėgas pasaulio kapitalizmo kariniame ir ekonominiame frontuose.

“Lietuviai žino, jog per visus tuos metus Sovietų Sąjunga vedė kuo draugiškiausią politiką dėlei lietuvių tautos.

“Kad Lenkijos ponai nepavergė Lietuvos, kad Lietuvai buvo sugrąžinta senoji jos sostinė Vilnius, kad Lietuva išsilaikė nuošaliai nuo karo liepsnų, kad lietuvių tauta nutrenkė šalin jungą dvarininkų ir kapitalistų ir gavo progą įsteigt savo šalyje vienintėlę teisingą santvarką, sovietinę galią,—už visus tuos dalykus priklauso padėka Sovietų Sąjungai.

“Štai kodėl Lietuvos žmonės visados matė geresnę sau ateitį glaudžiame sąryšyje su Sovietų Sąjunga.

“Piktadariška, atžagareiviška šaika, pirmiau valdžiusi Lietuvą, dėjo visas pastangas, kad užkirst kelią broliškam susiartinimui tarp Sov. Sąjungos ir Lietuvos; ta šaika darė viską, ką tik galėjo, kad neleist sumegst nesutraumomą ryšį tarp Sovietų Sąjungos ir Lietuvos.

“Dabar Lietuvos žmonės, kurie panaikino priespaudą ir neteisębę ir kurie įsteigė nau-

ją valstybinę ir visuomenės tvarką, turi įstatymiškai sudaryt pastovų susivienijimą ir draugiškumą tarp Lietuvos Respublikos ir Sovietų Sąjungos.

“Lietuvos liaudies seimas, įsitikinęs, jog tik inkorporavimas į Sovietų Respubliką užtikrins tikrą vyriausią savivaldybę Lietuvos Valstybei, tikrą bujojimą pramonės ir žemdirbystės, tikrą pražydimą lietuvių tautinės kultūros, tikrą išvystymą medžiaginių ir dvasinių liaudies jėgų, pildydamas valią žmonių, kurie nuvertė senąjį režimą,—režimą priešpaudos ir neteisybės, režimą, kur vienas žmogus išnaudojo kitą,—todėl šis liaudies seimas nutarė prašyt Vyriausią Sovietą Sovietinių Socialistinių Respublikų Sąjungos priimt Lietuvos Sovietinę Socialistinę Respubliką į Sovietų Sąjungą kaip Sąjunginę Respubliką tokiais pat pagrindais, kaip buvo priimtoms Ukrainų, Baltarusių ir kitos sovietinės respublikos į Sovietų Sąjungą.”

Sovietų Sąjungos Aukščiausias Sovietas rugpjūčio 3 dieną priėmė Lietuvą į pilnateisių Sovietų Sąjungos respublikų tarpą. Nuo tos dienos *Lietuva tapo Sovietinė Socialistinė Respublika*, “Keturioliktasis” narys galingosios Sovietų Sąjungos. Lietuvos ir lietuvių gyvenime atsivertė naujas istorijos lapas.

Kaip Lietuva Tvarkysis ir Kokias Teises Turės?

Sovietų Sąjungos Konstitucija aiškiai pabrėžia ir laiduoja kiekvienai sąjunginei respublikai, taipgi ir Lietuvai, tvarkymos formas ir teises. Pravartu mums su tomis formomis ir teisėmis susipažinti.

Sovietų Sąjungos Konstitucijos 16-tas straipsnis sako: “*Kiekviena sąjunginė respublika turi savo Konstituciją, imančią domėt respublikos ypatybes ir sustatytą pilnai atitinkant su Sovietų Sąjungos Konstitucija.*”

Vadinasi, socialistinė Lietuva turi savo Konstituciją, kuri sutinka su Sovietų Sąjungos Konstitucija ir apima Lietuvai būdingas ypatybes.

Sovietų Sąjungos Konstitucijos skyrius IV pavadintas “*Sąjunginių Respublikų Aukščiausieji Valstybinės Valdžios organai*” ir nusako įvairių tarybinių respublikų valdymos formas. Šis skyrius skamba sekamai:

Sąjunginių Respublikų Aukščiausieji Valstybinės Valdžios Organai.

57 *Straipsnis.* Aukščiausias Sąjunginės respublikos valstybinės valdžios organas yra

Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas.

58 *Straipsnis.* Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas renkamas respublikos piliečių ketveriems metams.

Atstovavimo normas nustato sąjunginių respublikų Konstitucijos.

59 *Straipsnis.* Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas yra vienintėlis respublikos įstatymų leidimo organas.

60 *Straipsnis.* Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas:

a) priima respublikos Konstituciją ir įneša į ją pakeitimus, prisilaikant SSRS Konstitucijos 16 straipsnio;

b) tvirtina jos sąstate esančių autonominių respublikų Konstitucijas ir nustato jų teritorijų sienas;

c) užtvirtina respublikos liaudies ūkio planą ir biudžetą;

d) naudojami amnestijos ir pasigailėjimo teise piliečiams, nuteistiems Sąjunginės respublikos teismo organų.

61 *Straipsnis.* Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas išrenka Aukščiausiojo Sąjunginės respublikos Sovieto Prezidiumą, susidedanti iš: Aukščiausiojo Sąjunginės respublikos Sovieto Prezidiumo pirmininko, jo pavaduotojų, Prezidiumo sekretoriaus ir Aukščiausiojo Sąjunginės respublikos Sovieto Prezidiumo narių.

Aukščiausiojo Sąjunginės respublikos Sovieto Prezidiumo teises nustato Sąjunginės respublikos Konstitucija.

62 *Straipsnis.* Posėdžiams vesti Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas išrenka savo pirmininką ir jo pavaduotojus.

63 *Straipsnis.* Aukščiausiasis Sąjunginės respublikos Sovietas sudaro Sąjunginės respublikos Vyriausybę—Sąjunginės respublikos Liaudies Komisarų Tarybą.

Patys Lietuvos piliečiai laisvu, demokratišku būdu išsirenka visus savo valdymos organus.

Bet tarybinė socialistinė Lietuva yra lygia teisė Sovietų Sąjungos narė, todėl ji su kitomis tarybinėmis socialistinėmis respublikomis turi lygias teises ir lygias pareigas Sąjungos reikaluose. Ji turi atstovybę Sovietų Sąjungos Aukščiausiam Soviete, kuris susideda iš dviejų butų, būtent, Sąjunginio Sovieto ir Tautų Sovieto.

Sovietų Sąjungos Konstitucijos 34-tas straipsnis sako: “*Sąjunginį Sovietą renka Sovietų Sąjungos piliečiai rinkimų apygardomis sulig nor-*

mos: vienas atstovas nuo 300 tūkstančių gyventojų."

Vadinasi, jeigu šiandien Lietuva turi arti tris milijonus gyventojų, tai Sąjunginiame Soviete ji turi teisę turėti apie 10 atstovų.

Gi Sovietų Sąjungos Konstitucijos 35-tas straipsnis sako: *"Tautų Sovietą renka Sovietų Sąjungos piliečiai sąjunginėmis autonominėmis respublikomis"* ir tt., *"sulyg normos: po 25 atstovus nuo kiekvienos sąjunginės respublikos."*

Kadangi Lietuva yra sąjunginė respublika, tai jina turi teisę išrinkti ir turėti Tautų Soviete net 25 atstovus. Reiškia, Lietuva turi tiek pat atstovų, kiek ir Rusų Sovietinė Respublika su apie 130,000,000 gyventojų.

Sovietų šalis yra lygių ir laisvų sąjunginių sovietinių respublikų sąjunga. Jeigu kuri šalis atrastų reikalą išeiti iš jos, tai jai niekas nedraudžia, nevaržo, nes Sovietų Sąjungos Konstitucijos 17-tas straipsnis sako:

"Kiekvienai Sąjunginei Respublikai paliekama teisė laisvai išstoti iš Sąjungos Sovietinių Socialistinių Respublikų."

Jeigu laisvos tautos gyvena daikte, tai tik todėl, kad joms taip geriau, naudingiau. Politiniai jos yra galingesnės, stipresnės, jų nepriklausomybė apsaugota. Ekonominiai jos gali geriau vystyti savo industriją, susisiekimą, kultūrą ir apšvietą.

Sovietų Sąjunga yra liaudies sąjunginė respublika ir ji rūpinasi liaudies reikalais. Jos konstitucija aiškiai nusako piliečių teises ir pareigas. Suglaustoj formoj galima štai kaip apibūdinti Sovietų Sąjungos piliečių laisves:

Visi piliečiai turi teisę darbui ir už darbą gauti reikalingą atlyginimą. Darbo teisę užtikrina valstybė. Kiekvienas turi gauti kasmetai apmokamų vakacijų. Piliečiai turi medžiaginį aprūpinimą ligoj, nelaimėj, darbo pajėgumo netekime ir senatvėj. Kiekvienas pilietis turi teisę veltui gauti mokslą. Moterys ir vyrai turi lygias teises visais reikalais. Nešcia moteris turi medžiaginę pagelbą ir paliuosavimą iš darbo su atlyginimu. Bažnyčia atskirta nuo valstybės, o mokyklos nuo bažnyčios, taip, kad pilniausiai užtikrinta asmens sąžinės laisvė. Kiekvieno piliečio namas ir susirašinėjimas yra apsaugotas valstybės įstatymais. Sovietų Sąjungos Konstitucijos 125-tas straipsnis, tarpe kitko, užtikrina sekamas piliečių laisves: (a) žodžio laisvę, (b) spaudos laisvę, (c) susirinkimų ir mitingų laisvę, ir (d) gatvėmis eisenų ir demonstracijų laisvę.

Kiekvienas pilietis nuo 18-kos metų turi teisę balsuoti, statyti kandidatus, patsai būti nōminuotas ir išrinktas į visas valstybės vietas. Balsavimas lygus, slaptas renkant visus kandidatus.

Tokios tai politinės laisvės įvestos ir socialistinė Lietuvoj.

Kauno darbininkų susirinkimas po nuvertimo Smetonos režimo.

European Picture Service

MŪSŲ KOVA UŽ LAISVĄ LIETUVĄ

Kai Lietuvos Liaudis su Džiaugsmu Deda Tvirtus Pamatus

Socialistiniam Gyvenimui, Mes Norim su Jais

Sykiu Džiaugtis ir "Pasigirti"

PRANAS PAKALNIŠKIS

L.L.D. C.K. Pirm.

Vargu beužėisi šiandien pasalyj lietuvi, kuris nebus girdėjęs *Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos* vardo. Nesvarbu, kokių įsitikinimų jis bebūtų; nesvarbu, koku amatu ar profesija jis užsiimtų, ir nesvarbu, kuriam pasaulio kampe jis gyventų, jis bus girdėjęs apie šios organizacijos darbus.

Lietuvių Literatūros Draugija (arba ALDLĐ) yra organizacija, kurią sukūrė Amerikos pažangūs lietuviai,—lietuviai, kurie troško patys susipažinti su knyga ir kuo daugiausiai jos paskleisti savo tautiečių tarpe. Tai organizacija, kuri nuo įsikūrimo—1915 metų—iki pastarųjų dienų be atvangos tęsia savo garbingą pareigą.

Svarbiausias ir pamatinis šios draugijos tikslas—"leisti raštus, kurie tarnautų dvasiniam ir ekonominiam darbininkų masių pakėlimui; auklėti darbininkuose solidarumą, praplėsti jų žinėjimo ribas, leidžiant dailiosios ir mokslo literatūros knygas."

Nuo įsikūrimo dienų ši draugija išleido daug knygų, gvildenančių įvairius klausimus ir leidžia žurnalą "Šviesą". Ši draugija sugebėjo ir pajėgė surengti daug prelekcijų ir nesuskaitytą daugybę susirinkimų, koncertų ir vakarienių; ji ne sykį atėjo pagalbon streikieriams kovose už kąsni duonos ir visokiais būdais prisidėjo kovose už laisvę, gerbuvį ir pažangą.

Lietuvos Žmonių Kovos ir Mūsų Draugija

Mūsų Draugija nežiūrėjo pro pirštus į tas ilgas ir sunkias Lietuvos liaudies kovas už laisvę ir naują gyvenimą. Ji tose kovose veikliai dalyvavo, skaitlingoj Lietuvos išeivijoje telkdama pagalbą Lietuvos žmonėms. Apie tai šiame straipsnyje daugiausia ir kalbėsime, nes šiandien, kai Lietuva jau laisva, kai Lietuvos liaudis su džiaugsmu ir entuziazmu deda tvirtus pamatus socialistiniam gyvenimui, mes Amerikos lietuviai, nariai šios garbingos Amerikos lietuvių kultūrinės organizacijos, norime su jais sykiu džiaugtis ir "pasigirti."

Tuoju po Pasaulinio Karo Lietuvių Literatūros Draugija stengėsi užmegsti artimiausius ryšius su Lietuva. Tikėtasi buvo, kad Lietuvoje darbo žmonės laimės ir Amerikos lietuviai galės su jais tampa bendradarbiauti kultūriniais reikalais. Tai buvo laikai, kuomet Lietuvoje kūrėsi tarybos ir darbininkai su darbo valstiečiais kariavo už galią. 1920 metų pradžioje Draugijos Centro Komiteto programoje "*Mūsų Darbas 1920 Metais*" randame: "Mes manome, kad taip pat šiais metais mums pasiseks susinešti su Lietuvos darbininkais ir pradėti ten darbuotis, kaip mūsų Draugijos knygų platinimu, taip ir draugijos kuopų kūrimu."

Deja, mūsų troškimai neišsipildė. 1920 metų pavasarį Lietuvos ponija su pagalba Lenkijos ir Vokietijos ginkluotų pajėgų, nugalėjo Lietuvos darbininkus ir valstiečius ir uždėjo ant jų pečių priespaudos ir išnaudojimo jungą. Prie Lietuvos valstybės ėdžių ir vairo atsistojo klerikalai. Prasidėjo liaudies engimas.

Amerikos pažangieji lietuviai suprato Lietuvos žmonių padėtį ir skubinosi išteisti jiems savo pagalbos ranką. Prasidėjo šaukimas mitingų ir siuntimas protestų Lietuvos reakciniai vyriausybei, reikalavimas išlaisvinimo politinių kalinių ir rinkimas aukų rėmimui Lietuvos darbininkų kovų. Šituose darbuose mūsų Literatūros Draugija suvaidino be galo svarbų vaidmenį. Pradedant Centru ir baigiant kuopomis visa organizacija buvo įsitraukusi į šią darbą. Parodymui mūsų organizacijos nusiteikimo, galime paimti už pavyzdį porą rezoliucijų, priimtų dar 1921 metais. Štai *Chicagos Pirmas Apskritis* varde 850 narių savo rezoliucijoje, tarp kitko, sako:

...Lietuvos valdžia yra paremta ant biednųjų išnaudojimo... Ji gina tik dvarponių, buržuų ir stambiųjų buožių reikalus, duoda jiems saualę skriausti vargšus-darbininkus ir neturtinguosius valstiečius... Žiauriai persekioja susipratusius, kovojančius už savo teises darbininkus, ardo jų organizacijas... už-

daro laikraščius, kemša į kalėjimus ir mirtimi baudžia jų darbuotojus; todėl mes pasmerkiame dabartinę Lietuvos valdžią ir griežtai protestuojame prieš jos reakcingumą.

Arba štai Brooklyno Antro Apskričio rezolucija, apibudinus Lietuvos valdžios reakcingumą, sako:

Mes išreiškiame užuojautą Lietuvos darbininkams ir jų organizacijoms. Mes sutinkame su jų užimta pozicija prieš dabartinę Lietuvos valdžią ir pasižadame visais galimais būdais jų kovą remti.

Mes kviečiame visus Amerikos ir kitų šalių lietuvius neduoti nė vieno cento ir jokios paramos dabartinei reakcinei Lietuvos valdžiai.

1923 metų kovo 10-11 dienomis Brooklyne įvyko Draugijos suvažiavimas, kuris aiškiai ir nesvyruojančiai visos organizacijos vardu prabilo gyvaisiais Lietuvos darbo žmonių reikalais. Tai parodo du sekami dokumentai, suvažiavimo priimti:

Pasveikinimas Lietuvos Darbininkų Kuopų Atstovams Seime

Brangūs Draugai!

ALDLD Antras Suvažiavimas, įvykęs kovo 10-11 dd., 1923 metais, siunčia širdingiausius sveikinimus Lietuvos proletariato atstovams, kurie karžygiškai gina darbo žmonių reikalus. Lietuvos buržuazijos bernai bjauriausiais būdais persekioja jus ir kenkia jūsų darbui Lietuvos darbininkų klasės naudai. Būkite tvirti savo pasiryžimuose. Mes su jumis ir pasižadame remti visais galimais būdais Lietuvos darbininkus ir jūsų darbą Lietuvos Seime.

Santykiai ALDLD su Lietuvos Revoliuciniais Darbininkais

Lietuvos proletariatas pergyvena didžiausių persekiojimų laikus. Šimtai geriausių darbininkų reikalų gynėjų iš pirmųjų proletariato eilių buržuazijos budelių likosi nužudyti. Šimtai susipratusių darbininkų sugrūsti Lietuvos bastilijose ir žiauriausiai kankinami. Darbininkų lakraščiai negali išeidinėti dėl reakcionierių siutimo. Darbo unijos ardomos ir kasdien naujais susipratusiais darbininkais papildomi kalėjimai.

Amerikoje yra įkurta Lietuvos Draugų Atstovybė, kurios užduočia yra: rinkti aukas Lietuvos politiniams kaliniams; remti profesinių sąjungų judėjimą, ir abelnai visą revoliucinį darbą Lietuvos darbininkų.

Tad ALDLD savo Antrame Suvažiavime, įvykusiame kovo 10-11 dd., 1923 m., Brooklyne, karščiausiu atsišaukimu kviečia visus ALDLD narius ir visus lietuvius darbininkus remti Lietuvos Draugų Atstovybę Amerikoje, kuri yra vienintelė įstaiga teikimui nuolatinės paramos Lietuvos darbininkams.

Rinkite aukas visais galimais būdais į Lietuvos Draugų Atstovybę. Gelbėkite Lietuvos darbininkams ir politiniams kaliniams. Būkite artimiausi prieteliai Lietuvos darbininkų.

Remkime Lietuvos Draugų Atstovybę!

Remkime Lietuvos Darbininkus!

Šalin ponai iš dvarų!

Šalin Lietuvos inkvizitoriai!

Lai gyvuoja Lietuvos darbininkai ir tarybų valdžia!

Tai Buvo 1926 Metais

Ir kada šaltą 1926 metų gruodžio mėnesį pasiekė mus liūdna ir baisi žinia, jog Lietuvoje

Lietuvaitės šokikės tautiškuose kostiumuose.

klerikalai ir tautininkai su Smetona ir Voldemaru priešakyje smurtu įsteigė fašistinę diktatūrą ir įvedė kruviną terorą, mūsų Lietuvių Literatūros Draugija, kartu su visa Amerikos lietuvių pažangiaja visuomene, skubinosi Lietuvos žmonėms talkon. Dar gruodžio 30 dieną (1926 m.) LLD Centro Komiteto pirmininkas L. Pruseika išleido į Draugijos narius sekamą atsišaukimą:

Darbininkų Literatūros Draugijos Nariams!

Į sujudošėjusių fašistų ir klerikalų gaujos šėlimą Lietuvoje Amerikos lietuvių darbininkų minios turi atsakyti griausmingais protestais ir uoliausia pagalba kruvinojo fašizmo aukoms. Lietuvos proletarui ir vargo valstiečiams atėjo baisaus persekiojimo dienos. Kruvinojo Smetonos kerštu pritvinkusioji gauja jau paleido darban baltojo teroro priemones. Patrijotiniai budeliai jau lieja darbininkų kraują ir žudo prakilniausius sūnus darbininkų klasės. Lietuvoj prasidėjo budelio Horthy laikai.

Proletarinis pasipiktinimas turi uždegti širdis kiekvieno sąmoningo lietuvių darbininko. Susivienykime, broliai ir seserys, geležiniu pasiryžimu auginti ir stiprinti tas pajėgas, kurios vėliau ar anksčiau užduos mirtiną smūgį išsigimusiai gaujai, teriojančiai Lietuvos liaudį.

Šalin patriotiniai galvažudos! Tegyvuoja Lietuvos darbininkų ir valstiečių valdžia!

Darbininkų Literatūros Draugijos nariai, būkite pirmutiniai organizavime protesto mitingų! Būkite pirmutiniai aukų rinkime, kad mes galėtume tinkamai sušelpiti tuos brolius ir seseris, kuriuos juodieji inkvizitoriai pūdys kalėjime. Mes negalime grąžinti gyvybę sušaudytiems broliams, bet mes galime ir privalome prisidėti prie sustiprinimo to judėjimo, kuris atkeršys už kankinių kraują, kuris kils iš pavergtųjų minių.

Atminkite, kad kraujas kankinių gimdo naujus kovotojus!

Visas aukas, ligi paskutinio cento, siųskite Lietuvos Darbininkų Rėmimo Komitetui, o jis tas aukas, ligi paskutinio cento, siųs pagalbon Lietuvos darbininkams.

Sąmoningi Amerikos lietuviai, nežiūrint jų įgimto sentimentalumo, nesėdėjo rankas susidėję ir neliejo gaudžių ašarų. Sekama rezoliucija, priimta 5 dieną sausio, 1927 metais, Brooklyne, Kazio Giedrio, Karolio Požėlos, Juozo Greifen-

bergerio ir Rapolo Čornio masiniam gedulos susirinkime, aiškiai primena tų laikų dvasią:

Mes, Brooklyno lietuviai... pasižadame vesti kovą ne tik prieš Lietuvos kruvinąją valdžią, bet taipgi pasiryžtame kovoti ir prieš Amerikoje esančius fašistinius gaivalus.

Mes taipgi reiškiame savo giliausią simpatiją Lietuvos darbininkams jų sunkioj priešpadoje ir tariame, kad mes, Brooklyno lietuviai, teiksime jums, brangūs broliai ir draugai, savo didžiausią medžiaginę ir moralę pagalbą.

Šalin Lietuvos fašistai!

Šalin Lietuvos fašistų palaikytojai Amerikoje!

Laisvė Lietuvos darbininkams ir vargingiesiems valstiečiams!

**Lietuvos Darbininkams
Remt Komitetas**

Lietuvių Literatūros Draugija ir tais laikais gyvavęs Lietuvių Darbininkų Susivienijimas Amerikoje sudarė Lietuvos Darbininkams Remti Komitetą. To komiteto atsišaukime, tarp kitko, skaitome:

...Fašistų kruvinoji vyriausybė nepasitenkino nužudymu draugų Karolio Požėlos, Juozo Greifenbergerio, Kazio Giedrio ir Rapolo Čornio,—vadų Lietuvos darbininkų judėjimo.

...Mes, Amerikos lietuviai darbininkai, matydami tokią padėtį Lietuvoje, tylėti ramiai negalime. Pačioj pradžioj fašistinio smurto Lietuvoj mūs atatinamos organizacijos padarė savo pareiškimus ir pradėjo protestų mitingų vajų prieš Lietuvos fašizmą. Jau yra suruošta šimtai masinių mitingų. Priimta daugybė rezoliucijų iš visų lietuvių kolonijų prieš Lietuvos kruviniuosius fašistus.

Šis komitetas jau spėjo surinkti virš *dvių* tūkstančių dolerių Lietuvos darbininkų paramu. Jau \$2100 yra pasiūsta.

Draugai, Amerikos lietuviai darbininkai!... sudėję keletą dolerių, neturime nuleisti rankas ir pasakyti gana. Mes turime įtempę pajėgas dirbti teikimui pagalbos Lietuvos darbininkų judėjimui... kur prakalbų dar nėra buvę, ruoškite protestus smerkdami kruvinąjį fašizmą!

Mirtis juodajam fašizmui!

Tegyvuoja Lietuvos darbininkai ir valstiečiai!

* * *

Dienraštis "Laisvė" buvo įvedęs skyrių savo špaltose: "Protesto Rezoliucijos Prieš Lietuvos

Fašistus," kuriame tilpdavo įvairių kolonijų rezoliucijos. Lietuvių Literatūros Draugijos (ALD LD) vardas figuravo veik kiekvienoj tokioj rezoliucijoje.

Amerikos Lietuvių Priešfašistinis Suvažiavimas

Mūsų organizacija aktyviai dalyvavo ir Amerikos Lietuvių Priešfašistiniame suvažiavime, įvykusiame kovo 3-4 dd., 1928 metais, Brooklyne. Jame dalyvavo 193 delegatai nuo 338 organizacijų, atstovaudami 72,842 nariu.

ALDLD kuopos buvo nugarkaulis kūrime Priešfašistinių Tarybų kiekviename mieste. Daug ALDLD narių buvo delegatais nuo tų tarybų.

Ne tik šitam suvažiavime, bet ir Amerikos Lietuvių Kongrese, parašų rinkime po peticijomis, reikalaujančiomis paliuosiot politinius kalinius, pikietuose prieš Lietuvos atstovybę Washingtone, New Yorke ir Chicagoj, LLD dažnai yra buvusi visų Amerikos pažangiųjų lietuvių už Lietuvos laisvę kovų nugarkauliu. Ji, kaip galingasis liutas, visa savo energija mesdavosi darban prieš visokias skriaudas ir neteisybes.

Pasiekt Mases

Lietuvių Literatūros Draugija nesitenkino tik protestais prieš Smetonos režimą, nesitenkino tik pinigų sukėlimu Lietuvos kovotojų gelbėjimui, bet ji ruošė maršrūtus savo apskričiuose, šaukė masinius mitingus visur ir aiškino pla-

čiosioms Amerikos lietuvių masėms fašizmo žalingumą visai mūsų tautai.

Štai tų laikų maršrūtų rengimo pavyzdys:

VII Apskritis, Massachusetts valst., rengė sekantiems kalbėtojams: A. P. Taraškai, R. Mizarai, L. Pruseikai.

VI Apskr., Philadelphia, Pa.,—sekr. D. M. Šolomskui ir A. J. Pranaičiui.

IV, IX ir XII Apskr., Pennsylvania ir Ohio valst.—A. Bimbai.

I Apskr., Chicagos apylinkėj—V. Andruliui, J. Gasiūnui ir P. Žalpiui.

II Apskr. (tuo laiku šio apskričio organizatorium buvo V. Paukštys) ruošė visą eilę prakalbų V. Taurui, A. Bimbai, R. Mizarai ir J. Siurbai.

III Apskr., Connecticut valst.—L. Pruseikai ir kitiems.

Mūsų Draugija taipgi dalyvavo Lietuvių Išeivių Kongrese, kuris buvo sušauktas 11-17 dd. rugpjūčio, 1935 metais, Kaune. Tame kongrese savo delegatu turėjome Joną Mažeiką. Mūsų delegatas, kartu su kitais Amerikos darbininkais delegatais, nuvežė į Lietuvą ir Smetonos valdžiai įteikė apie 10,000 Amerikos lietuvių parašų, reikalaujančių paleisti antifašistinius kalinius.

Dar Sykį Pasisako Lietuvos Klausimu

Mūsų Draugijos suvažiavimas, įvykęs 1938 metais, Brooklyne, dar kartą pasisako Lietuvos klausimu:

Pažvelgus į pasaulinę situaciją, o ypačiai Europos, aiškiai matosi, kad fašistiniai agresoriai ruošiasi užtkurt pasaulinį karo gaisrą ir praryt mažesnių tautų laisvę ir mažesnių kraštų nepriklausomybę. Tame skaičiuje ir Lietuvos tautinė nepriklausomybė yra didžiausiame pavojuje, nes jai iš vienos pusės grumoją fašistinė Lenkija, o iš kitos—tokia pat Vokietija.

Mes pareiškiame, kad dabartinė fašistinė Smetonos vyriausybė, slopindama darbininkų, valstiečių ir pažangiųjų inteligentų judėjimą, tuo pat kartu smaigia Lietuvos liaudį ir silpnina Lietuvos nepriklausomybės apsigynimo jėgas ir ruošia užsienio fašistų įsiveržimui dirvą.

Todėl Lietuvių Literatūros Draugijos Delegatų suvažiavimas, atstovaujās virš 6,000 narių, tvirtai pasisakome, kad mes dirbsime su Amerikos ir Kanados Lietuvių Kongresais ir visais pažangiais, kad prisidėjus prie atsteigimo Lietuvoje demokratinės santvarkos, nes

Valio, Lietuva!

Valio, Lietuva, naują rytą išvydus,
Numetus į šalį tamsybės skaras,
Tau saulė tiesos besišypsanti teka,
O sūnūs tavieji tuoj laimę atras!

Valio, Lietuva, lyg iš naujo atgimus,
Parodžiusi džiaugsmą, ryžtumo jausmus,
Sudraudusi valią siurbikų-skriaudėjų,
Atvėrusi urvus—gyvųjų grabus!

Valio, Lietuva, ir į laisvę išėję
Draugai vienaminčiai, gynėjai liaudies,
Jūs vakar dar klupot po skausmo retėžiais,
O nūdienos laisvė veiduos jūsų švies!

Valio, Lietuva, su geraisiais kaimynais
Suskubusi siekti gerovių naujų,—
Kas darbo liaudies tiktai jausmą supranta,
Tas savo darbais tik ir dėsis prie jų!

St. Jasilionis.

tik tas apjungs ir sustiprins Lietuvos nepriklausomybės jėgas. Mes pasižadame visais galimais būdais remti Lietuvos liaudį jos kovoje už atsteigimą demokratinės santvarkos, gelbėti nusikratyti Lietuvos tautininkų partijos fašistinę diktatūrą.

Ir tai nebuvo tuščios frazės. Kiek tik lėšos ir pajėgos leido LLD savo žodžius stengėsi paremti darbais.

Mes bandėme įsteigt ir palaikyt ryšius su Lietuva kultūros reikalais. Mes norėjome pasiųst savo knygų Lietuvos žmonėms. Kreipėmės keliais atvejais į atatinamas įstaigas Lietuvoj, siūlydami joms nekalčiausio turinio savo knygų, prašydami jų mainais prisiųsti mums Lietuvos rašytojų knygų, kurias norėjome paskleisti Amerikos lietuviuose.

Taipgi kreipėmės ir į Draugiją Užsienio Lietuviams Remti tuo pačiu klausimu. Tačiau visos mūsų pastangos buvo veltui. Glaudžių kultūros ryšių tarp Lietuvos ir Amerikos pažangių lietuvių negalėjome užmegsti, nes ant kelio stovėjo smetoninis režimas.

Lietuvos Politikaliųjų Laiškai

Iš Lietuvos moksleiviai, inteligentai, politikaliniai rašė mums laiškus ir prašė Literatūros Draugijos knygų. Mes čia paduosime kelis laiškus, kuriuos gavome iš Lietuvos kalėjimų nuo politikaliųjų:

Bajorų kalėjimas,
1932 m. bal. mėn. 24 d.

Drg. D. M. Šolomskui,

Atsitiktinai mums teko sužinoti iš laikraščio apie Jūsų knygų išleistuvę. Sužinojome, kad be kitų Jūsų knygų išleistuvė galima dar gauti:

- 1) Socializmo Istorija Suvienuotose Valst.
- 2) Pasaulio Stebūklai (E. Hekelio),
- 3) Liud. Bonaparto Brium. 18 ir Francijos Pilietinis Karas,
- 4) Istorinis Materializmas,
- 5) Moteris ir Socializmas—Bebelio,
- 6) Politinės Ekonomijos Pamatai.

Norėjome tas knygas papirkti, nes tokių knygų lietuvių kalba pas mus nedaug tėra išleista. Deja, ypatingų mūsų gyvenimo sąlygų dėlei negalėjome iki šiol savo pageidavimą įvykdyti, pinigų stokos dėlei negalėjome tų knygų išsirašyti.

Bet dabar vis dėlto nutarėme kreiptis į jūsų išleistuvę ir prašyti atsiųsti mums (jei tik galima) kai ką iš viršminėtų knygų bargan,

gal vėliau galėsime skolas užsimokėti, kol kas už tai galėtumėm tik tarti proletarišką aciū.

Su pagarba,

T. Ainbinderis.

Bajorų kalėjimas, polit. skyrius, Lietuva.

* * *

Draugai,

Nuoširdžiai dėkoju už prisiųstas knygas birželio mėnesį, kurias buvau prašęs, visas tris gavau. Kaip gavau knygas ir pranešiau draugams ir draugėms, tai visi labai apsidžiaugėm ir visi prašė, kad jų vardu pareikščiau jums padėkos žodžius. Kartu už draugus ir drauges linkiu dėl jūsų amerikiečių kuogeriausių pasisėkimų darbininkiškame judėjime—kasdieninėse kovose už proletariato gerovę.

Draugai, atsiprašau, kad aš negalėjau anksčiau, po knygų gavimo, jums duoti atsakymą. Pas mus kalėjime yra daug įvairių aplinkybių, per kurias nėra galimybės visus norus visuomet įvykdyti. Dabar turiu progos ir duodu atsakymą... Paminėsiu, buvau prašęs jūsų siuntinėti ir savo dienraštį "Laisvę", kurį buvot pažadėję, bet iki šiol mes negavome nei vieno num., taigi jei yra galimybių ir jei leidžia finansinė padėtis, malonėkite mano vardu siuntinėti. Nuo dabar pradėsiu kasdieną laukti. Antrašas mano tas patsai...

Draugai pas mus randasi daug ko naujo, bet nėra progos parašyti laikraščiams apie tuos blogus apsiėjimus su mūsų vargšais darbininkais... Vėliau parašysiu apie įvairių lietuviškų parazitų darbus, o dabar, baigdamas rašyti, spaudžiu jūsų darbininkišką ranką su linkėjimais jūsų revoliuciniame judėjime...

Pranas Domarkas.

* * *

Brangus Dėde!

Taigi, kaip matai, jau trečias mėnuo sėdžiu Raseiniuos. Gyvenu vienutėje, bet aš, kaip žmogus, mėgstas tylą, tuo esu patenkintas. Vienu dalyku galiu nusiskųsti—knygų stoka. O knyga, juk žinai, politikaliui, o ypač sėdint vienutėje, yra pats svarbiausias užsiėmimo objektas. Kaip minėjau, Raseinių kalėjimas—naujas, todėl ir biblioteka jo labai menka. Dalis knygų jau perskaityta, o kurios neskaitytos, tai labai mažos literatinės vertės. Neturint ką veikt prisieina skaityt. Svetimomis kalbomis yra tik viena kita knyga.

Savo ką turėjau palikau šiauliuose. Aš pav., atsivežiau tik Vera Figner — "Nadit uber

Russland." Taigi matai, su dvasiniu penu nekoki dalykai. Bet aš manau, kad Tu, dėde, neatsisakysi ateiti man čia pagalbon, neatsisakysi atsiųst keletą knygų: vokiečių, rusų, lenkų ir esperanto kalbomis. Taigi siųskite tik čia įvardintomis kalbomis...

Viso gero,
Justas Rugienius.

* * *

Raseinių Arešto Namai, 17 vienutė.

Po to, kai Lietuvos fašistai uždraudė politiniams kaliniams rašyti mums laiškus, kaip organizacijai, tai Lietuvos kovotojai rašė L. L. D. Centro Komiteto sekretoriui D. M. Šolomskui vadindami jį "Dėde," nors jie jo asmeniškai nepažino ir jis jų nepažino. Mes jiems gelbėjome. Siuntėme jiems knygų ir žurnalo "Šviesos," kiek tik galėjome pasiųsti.

L. L. D. ne tik palaikė ryšius su lietuviais, kenčiančiais Smetonos režimą Kaune, ji taipgi turėjo ryšių ir su Vilniaus pažangiaisiais lietuviais, kurie veikė už pasiluosavimą iš po Lenkijos ponų jungo.

Liūdėsį Pakeitė Džiaugsmas

Bet štai, birželio mėn. mus pasiekė žinios, žinios, kurioms daugelis nepatikėjo. Tai buvo žinios daugiau panašios fantazijai, o ne realybei.

Antraštės mums sakė:

"Smetona pabėgo!"

"Įsikūrė nauja vyriausybė Justo Paleckio vadovybėj!"

"Politikaliniai išlaisvinti!"

"Mokslas nemokamai!"

"Sveikatos ministerija pradėjo nemokamai gydyti!"

"Lietuvos žemė—žemdirbiams!"

Pagaliau: "Lietuva jau Sovietinė Respublika!"

Nuo čia ir prasideda naujas Lietuvos istorijos lapas.

Atsivėpkite, draugai! Pražydekite džiaugsmu! Mūsų gimtosios tėvynės kančios, panieka ir spauda pasibaigė ir niekados nebegriš!

Didžioji Amerikos Lietuvių Literatūros Draugija šiais metais apvaikščioja dvidešimt penkių metų sukaktį su didžiausiu džiaugsmu, su džiaugsmu, kad tas sunkus darbas, tie karšti troškimai,—kad lietuvis būtų laisvas ir galėtų naudotis visu tuo, ką jam suteikė gamta, ką jis pasigamino savo darbingomis rankomis ir prakaitu,—išsipildė. Ir yra kuo pasididžiuoti. Ir yra kuo pasidžiaugti!

Sykį ir ant visados lietuvis išlaisvino iš po fašistinio jungo. Sykį ir ant amžių sugriautas Lietuvoj fašistinis kalėjimas, kalėjimas, kuriame buvo užmūryta lietuvis laisvė, sąžinė ir garbė. Dabar lietuvis pradės naują gyvenimą. Dabar skardžiausiais akordais suskambės laisvoji lietuvis daina!

Kauno darbininkų demonstracija.

European Picture Service

LIETUVOS PRAMONINĖS GALIMYBĖS

Be Bujojančios Moderniškos Pramonės Negalimas Joks

Tikrai Pažangus ir Gerbuvingas Gyvenimas

Mumyse yra plačiai išgyvenus ta mintis, jog Lietuva amžinai turėsianti pasilikti žemės ūkio šalimi. Pramonei Lietuva neturinti žaliavų. Be to, moderniška pramonė reikalauja labai didelių finansinių išteklių, kurių tokia maža šalis, kaip Lietuva, niekada neištesėsianti.

Šį supratimą dar labiau pagilino dvidešimties metų nepriklausomos Lietuvos gyvavimas. Pramonė Lietuvoje labai lėtai teaugo. Buvusieji režimai pramonės kėlimu nesirūpindavo. Skersai kelią vis stovėdavo finansinės negalimybės. Pavyzdžiui, iki šiol Lietuva nepajiegė įsisteigti geros, moderniškios liejyklos sunaudojimui senų geležų arba geležies laužo. Vis tai buvo stoka kapitalo. Smetonos valdžia nepajėgdavo sukrąpštyti tokiai svarbiai įmonei apie du milijonų litų. Tačiau ta pati valdžia pajėgdavo kasmet išmokėti kunigams algomis per du milijonų litų. Vadinasi, pinigų buvo, bet jie ėjo ne krašto pramonės kėlimui, bet užlaikymui parazitinio elemento.

Dabar situacija pasikeitęs. Lietuva pradeda naują gyvenimą. Darbo liaudis, mūsų supratimu, nugalės visus keblumus, kurie stovėjo arba buvo senųjų režimų statomi pramonei skersai kelią. Be bujojančios moderniškios pramonės negalimas joks tikrai pažangus ir gerbuvingas gyvenimas jokioje šalyje. Todėl ir Lietuva turės griebtis už steigimo pramonės. Apart nugalėjimo senų negalavimų, Lietuvai dabar savo pramonės statymas palengvės dar ir todėl, kad jinai gyvens ir darbuosis socialistinėje tautų šeimoje—Sovietų Sąjungoj.

Lietuvoje pramonei plėstis dirvos yra—dirvos labai gražios. Žemiau paduodame faktus apie kai kurias pramonines galimybes. (Šiuos faktus paimame iš "Pasaulio Lietuvio" No. 10-11, 1940 m.):

1. **Trijų naujų cukraus fabričių.** Du jau veikia, trečias statomas, reikėtų dar ketvirtą ir penktą. Dabartinėmis kainomis vienas geras cukraus fabrikas kaštuoja apie 7 milijonai litų, trys kaštuotų apie 21 mil. litų... Reikia manyti, kad Lietuvos cukraus pramonė ir toliau sparčiai augs, nes mūsų klimato cukriniai runkeliai yra pats naudingiausias augalas.

2. **Cemento fabrikai.** Cementas, kaip statybos medžiaga, yra nepakeičiamas ir būtinas; Lietuvos vidaus rinkai patenkinti tuojau reikia dviejų cemento fabričių, t.y., vieno 60,000 t., kito 120,000 t. gamybinio pajėgumo. Tokiems fabrikams vietos yra surastos, ten žaliavos yra

dideli ištekliai, todėl tik imk ir statyk fabrikus. Vienas cemento fabrikas (60,000 t. pajėgumo) jau statomas. Reikėtų nieko nelaukiant pradėti ir antrą. Antrasis turėtų būti 120,000 pajėgumo ir jis galėtų kaštuoti apie 8 mil. litų...

3. **Zuperio fabričias su sleros rūkšties gamyba.** Dabartinė mūsų rinkos paklausa siekia apie 100,000 t. zuperio. Jį visą turėtume pasigaminti vietoje. Toks fabrikas kaštuotų apie 10 mil. litų.

4. **Celiuliozės fabričias.** Šiandien mūsų rinka įvairios celiuliozės sunaudoja apie 10,000 t. (su Vilniaus sritimi), bet jos paklausa nuolat didėja, nes didėja celiuliozės pritaikymo galimūmai. Jai žaliavos turime kiek tik reikia; celiuliozės fabričias Lietuvai taip pat būtinai reikalingas. Mums reikėtų tuojau steigti celiuliozės fabričią apie 25,000 t. pajėgumo, taip apskaičius, kad jo pajėgumą būtų galima pakelti iki 50,000 t. Toks fabrikas galėtų kaštuoti apie 12 mil. litų.

5. **Viskozinių šilko ir viskozinių vilnos fabričias.** Viskozinės tekstilės medžiagas vis plačiau ima vartoti gyventojai, todėl šių medžiagų gamyba darosi vis svarbesnė. Prie celiuliozės fabričias reikėtų steigti ir tokį fabričią. Vietos rinka dirbtinio šilko sunaudoja apie 800 t., bet turint galvoje šios medžiagos suvartojimo augimą ir tą faktą, kad mūsų Pabaltės kaimynai tokio fabričias neturi, galima būtų iš karto organizuoti 2000 t. pajėgumo fabričią. Jis galėtų kaštuoti apie 3—5 mil. litų.

6. **Kazeininės vilnos fabričias.** Be viskozinių tekstilės medžiagų paskutiniaisiais laikais labai plinta ir kazeininė tekstilės medžiaga (dirbtinė vilna) vartojimas. Ši medžiaga savo ypatybėmis mažai kuo skiriasi nuo tikrosios vilnos (gražumu, lygumu ir dažymo savybėmis tikraišias net pralenkia), todėl ji mums turėtų pakeisti daug tikrosios vilnos. Savo kazeino turime pakankamai, rinka taip pat yra, todėl trūksta tik fabričias. Specialistų teigimu, 1000 t. pajėgumo fabričias galėtų kaštuoti apie 2-4 mil. litų.

7. **Linių verpyklos ir audyklos.** Pluošto gamybos srityje mes užimame 3 vietą, vadinasi, esame labai stambūs linių pluošto gamintojai. Tik visa bėda, kad mūsų linių ūkis priklauso nuo užsienio tekstilės fabričių. Yra gyvo reikalo plėsti tekstilės fabričias, kad jie kiek galima daugiau pluošto perdirtų į audinius ir tik tokius eksportuotų. Geras linių tekstilės fabričias (apie 200 t. gamybos) kaštuotų apie 5 mil. litų. Į šią šaką galima būtų įdėti didelius kapitalus, nes mūsų kraštas pluošto pagamina apie 30,000 t.

8. **Geležies liejykla.** Racionaliai tvarkant tautos ūkį, būtinai reikalinga sunaudoti geležies laužą. Tam tikslui reikėtų vienos geležies liejyklos. Tiesa, 1914 metais Kaune buvo pastatyta geležies liejykla, bet ji dėl karo nė nepradėjo veikti ir dabar tebestovi neveikianti. Žinoma, karo metu daugelis mašinų buvo išvežta, tačiau pagrindiniai įrengimai tebėra tvarkoje ir pridėjus 1.5—2 mil. litų kapitalo, būtų galima turėti modernišką geležies liejykla.

9. **Mašinų fabričias.** Žemės ūkio mašinų ir įvairių kitų mašinų kasmet mes išvežame už keliolika milijonų litų. Didelę jų mašinų dalį galėtume patys pasigaminti. Ir jei pirktumė ne gatavas mašinas, o tik geležį, tai labai aišku, kad sumokėtume tik mažą dalį tų pinigų, kuriuos dabar sumokame užsieniui už mašinas. Tam tikslui rei-

kėtų bent vieno didesnio mašinų fabriko, kuris gamintų sudėtingesnes žemės ūkio mašinas, pramonės įmonių mašinas ir kitus geležinius reikmenis. Toks fabrikas, žiūrint techniškų įrūšimų tobulumo ir masto, galėtų kaštuoti nuo 2-3 mil. iki 5-7 mil. litų. Tiesa, dabar yra keli geležies fabrikai, bet jie specializavosi smulkesnė gamyboj ir didesnių mašinų negamina.

10. **Elektrotechnikos reikmenų, telefonų, radijo aparatų ir kitų panašių priemonių fabrikas.** Elektros suvartojimui augant, šių reikmenų poreikialavimas nuolat auga. Atsižvelgiant į tolimesnę krašto pažangą, šių reikmenų suvartojimas visą laiką didės, nors ir dabar jų įsivežame už keliolika milijonų litų. Ši pramonės rūšis turi visas sąlygas plisti, nes čia žaliavų išlaidos nėra labai svarbios. Juk darbo jėgos turime pakankamai, taip pat turime ne maža šios srities specialistų, nes Vilniuje buvo didelis radijo fabrikas, todėl galėtume šią pramonės šaką plėsti...

Toks fabrikas galėtų kaštuoti apie 5—8 mil. litų.

11. **Dviračių, vaikų vežimėlių, geležinių lovų ir kitų panašių reikmenų fabrikas.** Šių reikmenų įvežame už 2-3 mil. litų. Juos galėtume pasigaminti patys. Tam tikslui reikėtų vieno gero fabriko, kuris kaštuotų apie 1—1.5 mil. litų.

12. **Fanieros fabrikas.** Fanierai ir dychtui tinkamo medžio mes turime didokus išteklius ir būtų labai tiksli juos paversti į fabriko gaminius. Tam tikslui reikėtų vidutinio didumo fanieros fabriko, kuris galėtų kaštuoti apie 2 mil. litų.

13. **Durpių kasimo įmonės.** Kuro klausimas yra labai svarbus visam tautos ūkiui ir mes turime pasidaryti mažiau priklausą nuo užsienio kuro srityje. Kad kraštas nejaustų kuro stokos, reikėtų kasmet prikasti apie 1.2 mil. tonų durpių. Šiuo metu durpių iškasama tik apie 225,000 tonų. Vadinasi, šioje srityje yra dar labai plati darbo dirva. Viena gera durpių kasimo įmonė kaštuoja apie 60,000—100,000 litų.

14. **Plytų pramonė.** Jau yra daug kartų įrodinėta, kad mes galime padorius butus statyti ir iš plytų, nes medžio turima trūkumas. Jam pašalinti reikia suorganizuoti daug pramoninių ir kaimo plytinių. Kaimo plytinės, kaip pigesnės įmonės, sparčiau steigiasi. Su pramoninėmis plytinėmis daug sunkiau.

Čia išminėta reikalingų įmonių tik dalis. Be jų, yra dar ir daugiau lygiai reikalingų, pav.: labai reikalingos elektros gamyklos arba elektrinės ir į jas reikės investuoti daug milijonų litų; reikalingi keramikos fabrikai, izoliacinių medžiagų fabrikai, cheminių preparatų fabrikai, medžio distilavimo įmonės ir t. p.

Paskutinė Rezoliucija Smetoninei Vyriausybei

Lietuvos vyriausybei:
Prezidentui Smetonai ir
Ministerių pirmininkui Antanui Merkiui,
Kaunas, Lietuva.

Skaitlingas Brooklyno lietuvių masinis susirinkimas, sušauktas Amerikos Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 3-čio Apskričio, Piliečių Kliubo svetainėje, 280 Union Avenue, Brooklyn, N. Y., gegužės 24, 1940, dar kartą nori prabilti dėl Lietuvos vyriausybės vedamos naminės politikos. Mes vis laukėme ir tikėjome, kad Lietuvos vyriausybė pradės pravesti rimtas socialines reformas su tikslu pagerinti liaudies būklę ir sugrąžinti žmonėms civilės laisvės ir demokratines teises. Deja, nieko panašaus nesimato. Priešingai, visi gauti iš Lietuvos pranešimai mums parodo, jog Lietuvos vyriausybė dar padidino priespaudą ir terorą prieš Lietuvos žmones. Nauji areštai, nauji įkalinimai, nauji ištremimai, naujos koncentracijos stovyklos, pažiaurėjimas policijos, begailestingas kriušinimas kiekvieno liaudies atskirumo. Darbininkiški politiniai kaliniai tebe-pūdomi kalėjimuose. Net ir civilė metrikacija visai pamiršta.

Šitokia Lietuvos vyriausybės politika, mūsų įsitikinimu, neveda prie lietuvių tautos apvienijimo šiame tarptautinio krizio periode, silpnina tautos atsparą, kenkia Lietuvos žmonių pirmyn-žangai.

Dar vienas mums amerikiečiams svarbus reikalas, į kurį mes norime atkreipti Lietuvos vyriausybės dėmesį, būtent: Lietuvos vyriausybė laisvai įleidžia Lietuvon Amerikos lietuvių fašistinius ir klerikalinius laikraščius, kurie pikta šmeižia ir provokuoja Lietuvos didįjį ir gerąjį kaimyną Sovietų Sąjungą ir kurie iš pat pradžios smerkė ir dabar tebesmerkia Lietuvos-Sovietų Sąjungos tarpusavio apsigynimo sutartį, tuo tarpu ji neįleidžia Lietuvon tų amerikiečių laikraščių, kurie nuoširdžiai užtaria Lietuvos darbo liaudį ir iš pat pradžios karštai sveikino virš minėtą sutartį.

Akivaizdoje to, kas viršuje pasakyta, šis masinis susirinkimas griežtai smerkia tokią Lietuvos vyriausybės lietuvių tautai žalingą politiką. Mes reikalaujame sugrąžinimo Lietuvos žmonėms civilių laisvių ir demokratinių teisių, suteikimo visuotinos besąlyginės amnestijos Lietuvos politiniams kaliniais, kurie pūdomi kalėjimuose bei koncentracijos stovyklose tik už tai, kad jie darbavosi už pagerinimą Lietuvos liaudies būklės.

Mes taipgi reikalaujame, kad Lietuvos vyriausybė laisvai įleistų Lietuvon mūsų amerikiečių darbininkišką spaudą, būtent, dienraščius "Laisvė" ir "Vilnį," dvisavaitinį Lietuvių Darbininkų Susivienijimo organą "Tiesą," trimėnesinį Lietuvių Literatūros Draugijos žurnalą "Šviesą" ir tos pačios Draugijos bei dienraščių leidžiamas knygas ir brošiūras.

Masinio susirinkimo pirmininkas,

M. Dobinis.

EMILE ZOLA IR JO KŪRYBA

V. B.

EMILE Zola gimė 1840 metais—mirė 1902 m. Šiais metais sueina lygiai šimtmetis nuo šio francūzų rašytojo gimtamečio. Zola kūrė savo kūrinius antroje pusėje 19-to šimtmečio. Pirmą veikalą Zola parašė 1864 metais. Pradžia jo kūrybos buvo retesnė—po vieną kūrinį (knygą) tarpe dviejų-trijų metų. Našiausi Zolos metai buvo 1871-72-73. Šiais metais jis davė po knygą grožinės literatūros. Be to, Zola rašė kaip žurnalistas.

Pradžia Zolos karjeros prasidėjo knygų krautuvėj, kaip aptarnautojo, pardavėjo. Gal tose sąlygose jis ir pamilo knygą.

EMILE ZOLA

Emile Zola buvo talentingas rašytojas, bet negilus mąstytojas. Prie to, jis buvo pirmas moderniškųjų rašytojų Francijoje. Zola savo kūrybai rado naują, dar neišdirbtą dirvą. Francijoje kapitalo koncentracija, kuri charakterizuoja mūsų gadinę, Zolos laikais buvo kaip tik pražydus. Kuomet Zolos pirmtakūnas Balzakas rašė (jis mirė 1850 m.), Francijoje dar nebuvo tokių departmentinių krautuvių, kokios dabar yra; nebuvo tokios koncentracijos bankinio kapitalo; nebuvo didelių metalurgijos, audimo ir daugelio kitų centralizuotų įmonių, kuriomis pasižymi mūsų gadinė. Nebuvo tokio skaitlingo sutelkimo darbininkų į fabrikus.

Zolos laiku šios naujos gyvenimo charakteristikos jau buvo, žinoma, dar netokiame pilnume, kaip kad dabar yra. Šias gyvenimo charakteristikas Zola ir pasirinko savo kūryboje iškelti, parodyti. Zola savo talentu iškėlė ir gambiai vaizdavo naujo ekonominio gyvenimo sąlygas, apytovas, kurios veikė į asmenis, į visuomenę. Jei Balzako kūryboj daugiau gyvenimo kova remiasi individualiais, vienutėmis, asmeniu, heroizmu, tai Zolos kūryboj asmuo priklauso netiek nuo savo asmeninių jėgų, individualio heroizmo, kiek nuo ekonominių sąlygų, nuo visuomenės. Žmogus naujose sąlygose jau negali pats save apginti, išlaikyti. Jis mētomas, blaškomas, kaip tas sviedinys. Čia jis turtingas, čia beturtis, bedarbis, jis karo lauke, revoliucijos kovoje.

Zola drįso tas sąlygas parodyti. Jis iškėlė socialius pasireiškimus visuomenės gyvenime. Veikale "Moterų Rojus" (Au Bonheur des Dames) Zola puikiai vaizduoja naujos gadinės departmentinę krautuvę, kurioj galima pirktis visus gyvenimo reikmenis. Zola vaizduoja ne tik krautuvę, kaip milžinišką, koncentruotą ir tuo laiku dar naują ekonominę įmonę. Jis iškelia ir tuos efektus, kokius padaro šis kapitalo milžinas. Būtent, ši departmentinė krautuvė suvalgo, sunaikinia aplink save daugybę mažų, individualinių krautuvių.

Zola rašė ir apie mainierius, mainas. Jis vaizdavo, kaip darbininkai, arkliai, mašinos dirba giliai žemėje. Jie knisa, plėšia akmeninę anglių ir meta ją iš gilumos ant žemės paviršiaus. Zola ir čia parodo pasikeitimus — darbininkų koncentraciją, jų sveikatingumo naikinimą, anglies reikšmę naudojime.

Bet Zola buvo ne vien tik beletristas. Jis buvo ir žurnalistas. Žurnalistika ir Zolos grožinėj literatūroj nepaslėpta. Daugiau įsigilinus į vaizdus, scenas, charakterius Zolos kūryboj, galima pastebėti žurnalistikos didelių žymių. Taip pat Zolos biografąs P. Aleksis pastebi, kaip Zola rašė. Jis buvo dažnai išsiskyręs iš žmonių. Tik reikalui esant, kuomet jis rašė veikalą, kūrė charakterius ir nuotikius, jis eidavo bei važiuodavo į tas vietas, apie kurias jis rašė. Jis rinkdavo iš laikraščių iškarpas, kopijuodavo iš knygų. Surinkęs daug tokios medžiagos, rašydavo. Ypač jo "Nana" pasižymi tokia medžiaga.

Todėl pastebima Zolos didelis talentas rašyme, dalyko iškėlime, ekspozicijoje, bet stoka pas jį artistiškos tikrovės. Jo apipieštas vaizdas, charakteris dažnai atrodo, ypač paviršutiniai žiūrint, labai įdomus, veiklus, bet ne tikras, negyvenimiškas. Čia ir pasirodo, kad Zola su daugeliu savo charakterių, vaizdų nebuvo susigyvenęs, bet apie juos tik sužinojęs.

Zola rašė plačiai apie bankus, finansų biržą. Po pseudonimu Gundermann jis nušvietė Rothschildų bankinį kapitalą. Vaizdais ir charakteriais Zola atakavo finansinės biržos karą prieš smulkesnius kapitalistus. Veikale "Pinigai" Zola išrodinėja, jog šioje galdynėje pinigais yra karalius, valdonas. Jis duoda charakterius, kurių visas troškimas, visas gyvenimas yra pinigai. Žmogus atsisako nuo visokių žmoniškumo gerovių, kad tik pralobti. Jo pulsas muša sykiu su biržos lenktynių pulsu.

Žodžiu, Zola plačiai vaizduoja pinigų veiklą, bet jis, matomai, neįsigilina į tas priežastis, kodėl pinigais tampa karalius, valdonai. Pinigai Zolos kūryboje yra pats tikslas, turtas, o ne priemonė lobiui.

Veikale "Pinigai" Zola duoda ir socialistinį charakterį. Mat, ši veikala jį parašė 1891 metais, kuomet socialistinis judėjimas jau buvo atsistojęs ant mokslinio pamato. Veikiausia todėl Zola, norėdamas padengti ir socialistinį judėjimą, davė šį "socialistinį" charakterį—Sigismond Busch. Zola šį charakterį apibūdina, jog jis rašė Markso redaguojamam laikraščiui. Su Marksu jis susipažinęs Cologne, 1849 metais. Ir nuo "šio momento jo religija buvo nustatyta," rašo Zola. Markso "Kapitalas" tapęs biblija šiam charakteriui, jis pranašauja naują draugiją, naują surėdymą.

Vienok tas Markso mokinys Busch, per kurį kalba Zola apie socializmą, nėra socialistas. Jis nei nesupranta socialistinės filosofijos. Tai reiškia, kad Zola pats nesuprato marksizmo. Dar daugiau, iš to mes matome, jog Zola nei nesigilino suprasti iš esmės savo charakterius. Jis rašė dalinai kaip žurnalistas, paviršiniai, faktiniai, nesigilindamas į tas priežastis, kodėl yra ir veikia tam tikri visuomenės faktoriai.

Vienok Zola buvo ir pasiliks kaip talentingas, pajėgus kapitalistinės galdynės rašytojas. Jo kūriniai įdomūs ir skaitomi.

Šiaurės Kraštų Sodnai

Iki netolimos praeities šiaurės gyventojai negalėjo užsiauginti tokių žmogaus maistui reikalingų produktų, kaip vaisiai ir įvairios daržovės. Priežastis buvo ta, kad dėl trumpos šiaurės vasaros daržovės ir vaisiai nespėdavo išnokti, o taipgi, neretai, esant žiauriam ir labai šaltai žiemai, ir patys vaisiniai medžiai iššaldavo.

Tačiau Sovietų mokslininkai nuolat galvojo ir darė įvairius bandymus, kad išvystytų tokią sėklą, kuri galėtų atlaikyti ankstybo pavasario ir vėlybo rudens šalnas. Jau dabar gana plačiai augina bulves, kopustus, agurkus ir kitas daržoves tokiose šiaurės vietose, kur pirmiau žmonės nespėdavo auginti.

Su sodnais yra tas pats. Pritaikyta sėkla ir mokslinis auginimas vaisinių medžių apsaugoja nuo žiemos žiaurumų, o vasaros laiką duoda progą nunokti vaisiams.

Mes čia paimsime žinių iš Sovietų eksperimentinio sodno, kuris yra įsteigtas netoli miesto Vorosilovo, Pajūrio krašte, Tolimuose Rytuose. Čia auginami visoki vaisiniai medžiai, uogos, ir išvystoma sėklos arba čiepai, kurie gali atlaikyti šaltesnį klimatą.

Labai sekasi auginti obelys. Vartojant Mičūrino metodą, jau dabar priveista visokių veislių čiepų, kurie duoda daug vaisių. Bandoma auginti ir europinės veislės vaisinių medžių.

Gerus vaisius neša slyvų, vyšnių ir grūšių medžiai. Išsirpsta agrastai ir žemuogės.

Čiepijant laukines vynuoges su naminėmis, išvystyta nauja rūšis vynuogių, kurios skiriasi nuo naminių tik tuo, kad jų uogos būna truputį mažesnės.

Idant vaisinius medžius apsaugot nuo žiemos šalčių, tai jie būna sodinami paužvilniai nuo 30 iki 35 laipsnių. Kuomet medelis augdamas stengiasi atsikelti, tai sodininkas nupjausto jam vertikaliai (į viršų) augančias šakeles, priversdamas tokiu būdu medelį augt beveik paraleliai žemės. Taip pasodinto ir užauginto medelio vaisiai beveik siekia žemę. Taip augdamas medelis atlaiko didesnius šalčius ir greičiau pradeda nešti vaisius, kadangi temperatūra arčiau žemės būna šiltesnė. Apart to, tokį medelį žiemos laiką galima pridengt šiaudais, arba plonu sluoksniu žemės. (Žr. pav. ant pusl. 99) V. R.

MUSŲ ŽEMĖS DANGORAIŽIAI

DR. A. PETRIKA

Kalifornijos viduryje, Ramiojo vandenyno pakrantėje, yra 50-ties ketvirtainių mylių žemės plotas, kuriame auga pasaulio didžiausi medžiai, tikrieji "miško tėvai." Jų ten esama dviejų rūšių: vieni, paprastieji, vadinami "Sequoia gigantea" arba "Sequoia washingtoniana," o kiti—raudon-

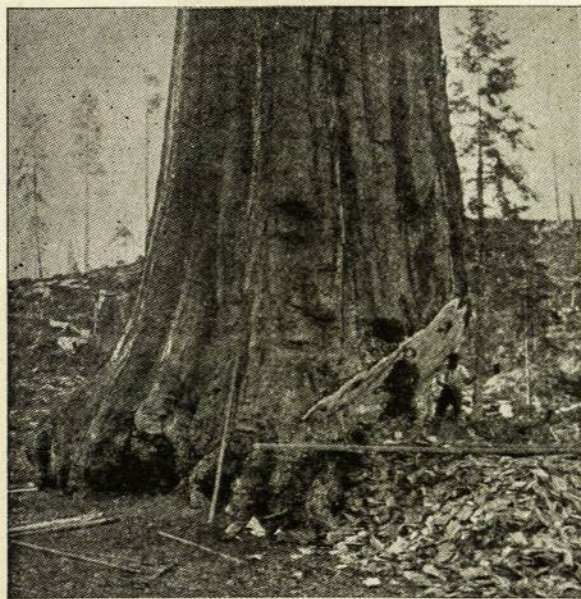
galis jau stovėjo, kai Kolumbas Ameriką atrado (1492 m.), o tūli "matė" net paskutinę ledų gaidynę. Ant vieno jų kelmo gali sustoti 100 vyrų. Kalbami medžiai yra tokia jau seniena, kaip kad būtų mamutas tarp dabartinių elnių ar jaučių.

"Sequoia" auga atskirais gojeliais, 2-4,000 pėdų aukščiau jūros lygio, kalnuose. Jie yra spyglinės rūšies, panašūs kiparisams (cypress). Per kokias 150-200 pėdų nuo apačios—kamienas tiesus ir lygus, suvis be šakų. Tik netoli viršūnės yra nedidokos trumpos šakos, kurių skujose slypi apskritūs konkorėžiai (šyčkos).

"Sequoia" statybai medžiaga nekokia: lengvas, minkštas, rupus, traškus, o šerdis rausva. Tai suvis ne drūtmedžio ypatybės. Tačiau žemėje jis išsilaiko gana ilgai, nepūsta, todėl tinkamas kuolams bei spyriams. Šiaip vertė jo nedidelė.

Retai kada pavyksta visą medį saugiai nuleisti; dažniausiai jis, dėl neapsakomai didelio svorio, puldamas sudūžta į skeveldras. Gi išlikusius sveikus 25 ar 30 pėdų storio rąstus negi veši iš kalno nesuskaldę, jie persunkūs. Todėl tenka juos dinamitu sudraskyti—kirviu jų nesusukaldysi! Taip sudarkytos medžiagos pusė tinka vien malksnom (shingles) bei kūru.

Profesorius Ellsworth Huntingtonas teigia, kad "sequoia" yra nepaprastai gajus. Jisai ištyrė vieną tokių medžių ir surado jį buvus net kelis kartus gaisro žiauriai sužaloto. Tačiau visas savo žaizdas pats stropiai užgydė, nors jam kai (Taša ant 107 pusl.)

Vienas iš milžinų.

medžiai, "Sequoia sempervirens."* Čia juos atrado 19-to amžiaus viduryje. Tačiau šiame straipsnyje kalbėsime tikrai apie pirmuosius, t. y., paprastuosius medžius.

Šie žemės milžinai, kurie seniau viso ir kituose kraštuose, auga iki 400 pėdų aukščio ir 25-30 pėdų storio (matuojant 6 pėdas nuo žemės ir be žievės). Jų žievė (luoba) kartais būna 2-jų pėdų storio, o aplinkmatis (circumference)—daugiau 100-to pėdų. Apskaitoma, kad tūli šių prosenolių jau turi po 2 ar 3 tūkstančius metų. Sakoma, kad jie gali išgyventi iki 5,000 metų, jeigu tik staigi klimato atmaina, oro katastrofa ar gaisras juos nesunaikina. Didelė jų

Tai kelmas vieno Kalifornijos didžiųjų medžių. Ant jo gali sustoti šimtas žmonių.

*Šie medžiai pavadinta Cherokee gentės indėnų (indijonų) vado Sekwoiya vardu. Sekwoiya—George Guess (1760-1843 m.) sutaisė savo tautiečiams raidyną (alfabetą) iš 85 garsų, sudėtų iš anglišių raidžių bei skaičių. Raidynas buvo visai tobulas ir jo dėka—daugybė beraščių indėnų išmoko skaityti.

IDANT NEPAMIRŠTUMĖME JŲ DARBŲ

Mūsų klerikalai labai nepatenkinti Lietuvos liaudies laimėjimu. Jie didžiausius melų ir šmeižtų kalnus verčia ant naujosios santvarkos ir tų žmonių, kurie dabar stovi liaudies pryšakyje: Vadina juos banditais ir Lietuvos pardavikais. Ypatingai karštai jie kalba apie tą laikotarpį, kuomet, po Lietuvos pasiskelbimo nepriklausoma valstybe iki 1926 metų gruodžio mėnesio klerikalinio-fašistinio perversmo, prie Lietuvos vairo stovėjo jų kolegos Lietuvos krikščionys demokratai.

Pravartu ir mums prisiminti apie tą laikotarpį. Tai nebuvo jokios meilės laikotarpis. Tai buvo laikotarpis žiauraus ir baisaus teroro prieš Lietuvos žmones.

Prisiminimui ir pažinimui to laikotarpio, taipgi kaip labai svarbią istorinę medžiagą, žemiau talpiname ištrauką iš brošiūros, išleistos dar 1926 metais ir pavadintos "Lietuvos Respublika ir Jos Ateitis." Tai A. Bimbos prakalba, pasakyta 1926 metų sausio 26 dieną Montello, Mass. Už ją klerikalai d. Bimbą įskundė valdžiai. Jis buvo suareštuotas ir teisiamas. Vėliau valdžia bylą prieš Bimbą panaikino, klerikalai nieko nepešė.—Red.

Seimai ir Rinkimų Teisė.

Kuomet kunigai, vyskūpai, dvarponiai, buožės ir buržujai jau buvo apsiginklavę nuo kojų iki galvos, kuomet darbininkų spauda jau buvo uždaryta, o Komunistų Partija paversta nelegalė, tai tada jie pasakė: "Dabar, vyrai, turėsime rinkimus į steigiamąjį seimą." Tik jie vieni tegalėjo ir tepastatė kandidatus. Visoje šalyje viešpatavo kruviniausias karo stovis. Ir, žinoma, tokiose sąlygose, tiktai darbininkų neprieteliai ir tegalėjo patekti į seimą. Tasai seimas priėmė Lietuvos respublikai konstituciją ir formaliai suorganizavo buožių, kunigų, dvarponių ir buržujų valdžią. Darbininkai ir valstiečiai nebuvo prileisti prie sudarymo tos valdžios ir jie nieko bendro su ja neturėjo. O steigiamojo seimo priimtoji konstitucija ir prisiminti neprisimena apie darbininkų tikruosius reikalus.

Praslinkus tulam laikui, ateina nauji seimo rinkimai. Kiek atsipeikėję, Lietuvos darbininkai ir valstiečiai su komunistais priešakyje nusprendė irgi dalyvauti rinkimuose. Kadangi Komunistų Partija buvo nelegalė ir daugybė komunistų darbuotojų jau sėdėjo už grotų, tai nutarta kandidatus statyti "darbininkų kuopų" vardu. Kruvinoji valdžia pajuto, kad tie kandidatai yra jai pavojingi, kad praėję į seimą, jie gali neduoti ramybės ponams klerikalams ir liaudininkams. Jie ir seime gali kelti aikštėn išnaudotojų šunys ir šaukti darbininkus ir valstiečius organizuotis kovai su priešais.

Valdžios agentai pasileidžia po visą Lietuvą ir didžiumą darbininkų kuopų kandidatų sumedžioja ir uždaro kalėjimuose. Ir iki pat šiai dienai, per šiuos penkių-šešius metus, tie kandidatai tebesėdi kalėjimuose

be jokio teismo. Tas pats buvo padaryta su darbininkų kandidatais ir į tretįjį seimą.

Darbininkų Kuopų Reikalavimai Seime.

Nežiūrint tų visų areštų, visgi keli darbininkų atstovai pakliuvo į seimą ir išstatė savo reikalavimus. Tie jų reikalavimai skamba sekamai:

(1) Paliuosavimas iš kalėjimų ir koncentracijos stovyklų visų politinių kalinių, kovotojų dėl darbininkų klasės ir vargingųjų sodiečių reikalų.

(2) Steigiamojo seimo priimtosi konstitucijos atmetimas. Peržiūrėjimas ir atmetimas visų įstatymų, nukreiptų prieš darbininkų klasę.

(3) Atmetimas žemės reformos, priimtosi steigiamojo seimo bagočių naudai. Visos dvarininkų, bažnyčių ir stamblių žemvaldžių žemės su negyvuojų ir gyvuojų inventoriumi konfiskavimas ir pavidimas jos darbininkams ir sodžiaus biednuomenei be jokio atlyginimo.

(4) Patraukimas atsakomybėn visų svarbiausiųjų darbininkų, vargingųjų sodiečių ir kareivių žudytų (buvusiųjų ministerių ir kitų) ir kurstytojų prie žudymo, taip pat ir tų, kurie aukštas valstybės vietas užimdami (ministeriai ir kiti) prisivino žmonių turtą, užsiėmė spekuliacija ir t. p.

(5) Mirties bausmės panaikinimas.

(6) Žodžio, spaudos, susirinkimų ir organizacijų laisvė darbininkų klasei.

(7) Streikų laisvė visiems sodžiaus ir miesto darbininkams ir žemesniesiems tarnautojams.

(8) Kareivių teisių sulyginimas su visų Lietuvos piliečių teisėmis. Nuolatinės armijos panaikinimas ir pakeitimas jos visuotinu darbininkų ir vargingųjų sodiečių apginklavimu. Šaulių Sąjungos uždarymas.

(9) Lygios teisės visoms Lietuvos tautomis ir jų kalboms.

(10) Laisva, nemokama darbo mokykla prigimta kalba. Lankančių mokyklą vaikų aprūpinimas knygomis, rašomais reikmenimis, nemokamais pietumis mokykloje; rūbų ir apavo suteikimas biednųjų tėvų vaikams.

(11) Sąžinės laisvė ir bažnyčios atskyrimas nuo valstybės.

(12) Darbininkų kontrolė pramonėje, prekyboje ir žemės ūkyje per fabrių ir lauko darbininkų komitetus.

(13) Darbininkų priėmimas ir atstatymas tik per profesinę sąjungą.

(14) Darbo mokesčio minimumo nustatymas ir jo padidėjimas sulig augančiu brangumu.

(15) Griežta kova su spekuliacija ir jos rėmėjais.

(16) Aštuonių valandų darbo dienos įvedimas miesto ir sodžiaus darbininkams; šešių valandų darbo diena jaunuoliams.

(17) Miesto ir sodžiaus darbininkų draudimas samdytojų lėšomis nedarbui, ligai, nelaimėi ištikus ir senatvės susilaukus. Darbo apsaugojimas, ypatinai moterų ir vaikų darbo.

(18) Bedarbių aprūpinimas valstybės lėšomis.

(19) Darbininkų ir žemesniųjų tarnautojų aprūpinimas pigiais butais.

(20) Netiesiųjų mokesčių panaikinimas ir įvedimas vien progresyvių mokesčių nuo pelno. Darbi-

ninkai, žemesnieji tarnautojai, smulkieji amatininkai ir mažažemiai visiškai turi būti nuo jų paliausoti.

(21) Visiškas uždarymas visų degtinės ir kitų alkoholinių gėrimų bravarų ir įmonių...

(22) Valstybinė pagalba pinigais ir natūra nukentėjusiems dėl karo ir naujakūriams bežemiems, mažažemiems ir buvusiems kareiviams įsitaisyti ūkį, pakelti jį, rėžius panaikinti ir tt. Davimas jiems uždyką medžių ir kitko.

(23) Griežta kova prieš Lietuvos susijungimą su dvarininkų Lenkija ir prieš tas partijas ir atskiras grupes, kurios stoja už tą susijungimą.

(24) Draugingi santikiai su Sovietų Rusija. Atsisakymas nuo Antantos protektoriatu.

Ar jūs, darbininkai, turite ką nors prieš šituos reikalavimus? Ar jūs manote, kad išrinkti Lietuvos darbininkų ir valstiečių atstovai seime neturėjo teisės išstatyti šituos reikalavimus ir kovoti už jų priėmimą? Ar randasi šitame susirinkime nors vienas darbininkas, kuris drįstų atsistoti ir pasakyti, kad šitie reikalavimai yra kriminališki, už ku-

riuos jų autoriai privalo būti įkalinti ir kankinami? O vienok klerikų valdžia tuojaus suareštavo darbininkų kuopų atstovus ir pasodino už grotų, kur jie ir iki šiai dienai tebedūdomi.

Tai ką reiškia šiandien Lietuvoje taip vadinama balsavimo teisė? Juk tai pasityčiojimas iš tos teisės. Tai bjauriausia veidmainystė. Lietuvos darbininkai ir valstiečiai neturi balsavimo, žodžio ir susirinkimo teisės. Jiems burna uždaryta; jų rankos ir kojos supančiuotos...

Kruvina Inkvizicija Lietuvos Kalėjimuose.

O dabar mes pakalbėsime apie sąlygas Lietuvos kalėjimuose, apie baisią padėtį Lietuvos politinių kalinių...

Štai ant mano rankų keli laišukai iš Lietuvos nuo politinių kalinių. Šitie laišukai pasako visą istoriją. Aš esu tikras, kad aš ir per visą naktį kalbėdamas, nenupeščiau tokio baisaus paveikslo apie politinių kalinių padėtimą, kokį nupiešia sekamas laiškas nuo vieno iš tų kalinių.

Šis laiškas skamba:

Buvau areštuotas 12 val. naktį pradžioj šių metų Mariampolės žvalgybos ir nugabentas į Vilka-

viškio žvalgybą. Po kelių valandų iš ten tapau nugabentas į kalėjimą. Pabuvus kalėjime parą, pas-kui vėl į žvalgybą.

Išvedė į trečią kambarį, uždarė langinyčias iš vidaus ir pradėjo tardyti. Žvalgybininkai atsinešė viedrą vandens. Sodina mane ant kedės, klausdami, ar aš komunistas. Aš atsakiau, kad ne. Nes pas mane nebuvo radę jokio priešvalstybinio rašto.

Žvalgybininkai, negalėdami nieko prieš mane įrodyti, pradėjo spaviedoti. Spaviedodami, pradėjo man dviese daužyti ausis. Tiems dviem pailsus, pribuvo daugiau, apie desėtkas, kurie daužė man į ausis ir į sprandą, pasivaduodami, iš visų pusių. Aš atsisakiau kalbėti su tais ponais; už tai jie dar labiau supyko. Jie nutvėrė mane, iškėlė iš kedės, atnešdami prie sienos, mušdami per burną. Pradėjau rėkti. Vienas pagriebė skudurą, susuko ir puolėsi man burną užkišti. Aš atsakiau, kad mušate, kaip aš nerėksiu? O jie vis muša. Liepė nusivilkti drabužius. Atsisakiau nusivilkti. Liepė man sėstis gale stalo ant kedės. Vienas man pagriebė už galvos ir sukdamas trenkė mane nuo kedės

ant žemės. Kitas atsukęs galvą vėl liepė sėstis ant kedės. Aš nesėdau; tada trys paėmė mane ir pasodino. Kitas ūmai užmetė man ant galvos storą skudurą; kiti vėl nutraukė nuo kedės ir spardė ir mušė. Paskui vėl pasodino toj pačioj vietoj. Radę pas mane vieną laišką, liepė skaityti. Pradėjus skaityti, drožė man iš abiejų pusių į veidus. Vienas riktelėjo: "Ar pyksti? Kas tave muša, Judošiau?"

Aš neatsakinėjau į mėsininko klausimus.

Kai įnirtę tigras jie puolė nuo manęs drabužius draskyti. Sudraskė drabužius, susuko man galvą su mano paties viršutiniu švarku ir vėl mušė, grieždami dantimis.

Paleidus mane, mano viršutinis švarkas jau buvo sudraskytas. Tuomet man nepakalbant, vienas sako: "Gal nori vandens?" Parodžiau pirštu į išdžiūvusią nuo rėkimo burną. Jis pasėmė supuvusiu kaušu vandens iš viedro ir iš užpakalio pylė į mano ištroškusią burną. O kiti sako: "Jo plaukai negerai stovi, į viršų; reikia pataisyti." Vienas griebė už plaukų; suleido savo nagus į mėsą ir suko plaukus su mano galva, o kitas trynė man ausis ir gerklę, sakydami: "Pastipsi, Judošiau!"

Vienas degėsi papirosą ir tuomet degino degtuku mano nusilpusią ranką.

Po to buvau išvestas į kitą kambarį dviejų asmenų.

Peržiūrėjo mano mušimo dėmes ir išvedė į mažiuką kambarėlį, kuriame buvo smalos prilietas ir stiklų pridaužyta ir buvo vietos tik tai vienam žmogui atsigulti. Paleidus mane, sudribau ant nelaimingų smaluotų grindų to kambarėlio. Nesijaučiau savęs, ar dar gyvas ar jau mirtinai išmėsinėtas.

Tuomet greitai vienas žvalgybininkas atnešė į mano išžiotą burną vandens ir pylė vandenį, kuris bėgo per visą sudraskytą kūną. Vienas sako: "Prisipažink, ba pastipsi kalėjime."

Pabudau iš apsilpimo. Buvau jau visas sulietas vandeniu ir bandžiau vienas stotis, bet dar negalėdamas atsistoti, ilsėjau si apie pusę valandos; po tam atsistojau: norėjau išeiti į tą kambarį, į kurį buvau atvartytas iš kalėjimo, bet neįleido; atėjo už kelių minučių viršininkas ir pranešė, kad būsiu sušaudytas; o aš atsakiau: "Šaudykite. Ką aš galiu padaryti? Jūsų galybė."

Viršininkas tuojau išėjo.

Prašau, kad mane leistų į tą kambarį. Tuomet atėjo pora mėsininkų ir išvedė pas mano draugę tardamąją, su kuria mėsinėjo paleiui. Pamačiau vargšę jau begu-

linčią, sumuštą, ištinsusią. Aš irgi jau nepaieinu nevedamas. Tuomet atsiguliau ant plytų, pradėjau drebėti visas šlapias, nesijausdamas savęs. Tuojau vienas žvalgybinis atnešė stikluką degtinės ir duoda man gerti, bet aš atsisakiau, bet buvau priverstas gerti. Pradėjo po tam kraujai rodytis iš mano burnos.

Atėjo trečia valanda nakties; šaukia draugę Oną Šmeigauskaitę, bet ta nepaieina. Paėmė ją du iš šonų ir nuvedė į kankinimų kambarį. Po tam mane nusivedė, paėmė už šonų. Radau besėdintį viršininką ir žvalgybininką, kurs liūdėjo ant manęs. Paprašė atsisėsti ir gerti arbatos. Išgėriau stiklą arbatos, daugiau negerdamas. Vėl buvau nuvartytas į kambarį pas Šmeigauskaitę. Žiūriu, vargšę verkia iš skausmo. Bet ką tas gelbės? Kaip mėsinėjo, taip mėsinės.

Atėjo rytas; sargai jau bruzda, o čia jau pasirodo koks mėsininkas, tautiškas klierikališkas tigras.

Atvarė jau ir iš kalėjimo kalinius pas mus. Pasirodė biskį smagiau. Atėjo tulas storas žmogus su popiera; pradėjo šaukti ant tardymų. Po kiek laiko iš kankinimų kambario jau atvaro juodus, sudaužytus pas mus. Laukiam ir mudu, kada vėl būsime vedami, bet žinom, kad mudu dienom neplaka, bet naktim.

Atėjus vakarui išvarė kalėjimo svečius ir vėl mudu likova su Šmeigauskaitę žvalgybos kambariuose. Toliau išgirsti kaip atgabena naujus kalinius, sugaudytus nakties laiku. Ir visus tuos varo per inkviziciją. Išvedė ir vėl mano draugę į kankinimų kambarį. Po kiek laiko ją atgal atvedė, visą sumuštą, dejuojančią. Jau manau, kad ir mane tuojau griebs; bet antrą parą manęs neklidė, tik žiauriai piktžodžiavo ir keikė. Trečią ir ketvirtą parą toliau aprašysiu, ba jau trūksta kantrybės, o ir popieros jau stokuoja. Ketvirtą parą buvau nuvartytas į kalėjimą; nevalgęs keturias paras buvau žvalgyboje. O mano draugę dar pasiliko penktai parai delei tolesnių kankinimų. Ją kankino elektra ir įvairiais kitais būdais, iki jinai iš proto išėjo. Paskui nuvežė į bėprotnamį.

Nukankinimas Onos Šmeigauskaitės.

Siame laiške jūs girdėjote kalbant apie Oną Šmeigauskaitę. Štai jos paveikslas. Ona Šmeigauskaitė turi nuo 16 iki 17 metų mažiaus. Štai kito politinio kalinio laiškas, kuriame įsiai kalba apie mūs draugės Onos Šmeigauskaitės kankinimą. Paklauskite:

Iš pirmųjų arešto dienų pradėjo labai kankinti Šmeigauskaitę. Šmeigauskaitė už kiek laiko išėjo iš proto. Vaiciulį ir ją toje kankinimo vietoje pralaukė keturias dienas.

Šmeigauskaitę kankino, kaip mokėjo. Apie jos kankinimą smulkmenų surinkti nepavyko, nes ji išėjo iš proto ir dabar yra Tau-ragės psichiatrinėj ligoninėj. Ji tik pasakė, kad be visų kitų kankinimų jai spaudė pirštus į tarpupirščius pridėję plunksnakočių ir paišelių. Pirmąjį vakarą ji visą naktį gulėjo ant sulinkusios lovos ir baisiai vaičiojo. Pirmąsias dienas vaikščiojo šlubuodama, lyg vilkdama dešiniąją koją, matyt buvo išstukta koja. Ją visai nuoga apžiūrėjo šnipai. Dar labiau nukankinę nežinia kur išsivežė. Kiek laiko pavežioję po kitas vietas vėl sugrąžino Vilkaviškį. Kankinimus pakartojo ir ji išėjo iš proto. Neturėdami kur dėti, patalpino Vilkaviškio ligoninėn. Iš čia pervežė Kauno sunkiųjų darbų kalėjiman. Atvežta kalėjiman buvo visai beprotė ir nepažinojo savo draugų, kalbėjo įvairias nesąmones, daugiausia apie kankinimus ir kabinėjosi ant langų. Paskiau pradėjo nevalgyti ir išbuvo nevalgius aštuonias dienas.

Vėliau teko patirti, kad draugę Oną tie budeliai sugrąžino atgal jos gimdytojams, bet jinai jau buvo beprotė.

Nepamirškite, draugės ir draugai, kad tokios kriminalystės atliekamos ne kur nors Afrikoje tarpe laukinių žmonių, bet oficialėse valdžios įstaigose ir akyvaizdoje daugybės. Tuos darbus atlieka valdžios viršininkai, kurių daugelis yra katalikų bažnyčios kunigai, o beveik visi jie yra karšti bažnyčios rėmėjai. Tuos darbus atlieka žmonės, kurie mėgsta sapalioiti, "mylėk artimą, kaip pats save."

Jie yra veidmainiai! Jie yra kriminalistai! Jie atlikinėja tokias kriminalystes, kurios daro gėdą visam civilizuotam pasauliui.

Kankinimas Moksleivių.

Darote didelę klaidą tie, kurie manote, kad tik komunistai ir darbininkai tėra kalinami ir kankinami Lietuvoje. Tarpe Lietuvos politinių kalinių rasite šimtus nekomunistų, kurių vienintėlis prasižengimas yra tame, kad jie arba buvo "darbininkų kuopų" kandidatai į seimus, arba šiaip išdrįso išsirtarti žodį kitą prieš klierikalų-liaudininkų valdžią. Moksleiviai, kurie išdrįsta protestuoti prieš tas baisias sąlygas kalėjimuose, yra areštuojami ir kankinami. Štai trumpas laiškas nuo vieno

moksleivio, kuris papasakoja apie areštus Mariampolės moksleivių:

Iš nesenai areštuotų mariampoliečių buvo kankinami sekami asmenys: Juozas Mažeikis, realės gimnazijos mokiny, areštuotas sausio 13 d., paskui išgabentas į Vilkaviškį, kur jį baisiai kankino. Apvyniojo jį nuogą ir šlapią maišą ir mušė šampolais, paskui kankino elektra.

Vladas Mažeikis, Juozo brolis, irgi mokiny, taip pat buvo areštuotas ir kankinamas elektra.

Jonas Sabalius ir Liutkus, šeštos klasės mokiniai, buvo areštuoti 13 d. sausio ir baisiai kankinti elektra (Vilkaviškij).

Vaitekūnas, Mariampolės valstybinės gimnazijos sargas, irgi baisiai sumuštas. Jį spardė kojomis ir paskui kankino elektra. Bude liams pasitraukus, Vaitekūnas buvo be sąmonės.

Šmeigauskaitė, kuri pateko žvalgybos nemalonėn, taip bjauriai buvo sumušta, kad pati žvalgyba turėjo pakavoti-paslėpti, idant daktaras prie jos neprieitų ir nepažiūrėtų...

Vilkaviškij žvalgyba išrado naują kankinimo būdą, kad nebūtų ženklų: inkvizitoriai minko savo aukos vidurius-pilvą.

Kada žvalgyba darė kratą pas seną gydytoją, Stasį Matulaitį, tai jį pakišo dvyliką granatų ir paskui pati jas rado. Mat, kitaip prie Matulaičio prisikabinti negalėta.

Kareiviai Budelių Rankose.

Štai aš čia turiu du originaliu laišku nuo buvusių kareivių, kurie dabar pūdomi Lietuvos bastilijose. Vieną laišką rašo tulas K. S. D. K. savo dėdei Amerikoje, rugsėjo 25 d., 1925 m. Šita nekalta baltojo teroro auka rašo sekamai:

Kiekvienas, kuris tik nesutinka su valdančiosios klasės nuomone, lengvai gali pakliūti į bastiliją. O dabar, dėde, aš jums papasakosiu, kaip aš pakliuvau į kalėjimą. Jie mane paėmė į kariuomenę ir aš tenai išstarnavau du metu nesulaikydamas jokių armijos taisyklių. Bet vieną kartą aš buvau pastatytas ant sargybos. Išbuva ištisą parą nieko nevalges. Pagaliau kitas kareivis atėjo ir paliausavo mane nuo pareigų. Aš sugrįžau į kempę ir jau rengiausi ką nors užkasti. Bet tuo tarpu ponas A. Paukštaitis, pooficeris, rinko šešius vyrus tam tikro darbo atlikimui. Jis ant manęs pyko ir todėl liepė man, kad aš eičiau su kitais penkiais vyrais ir atlikčiau tą dar-

bą, nors jis gerai žinojo, kad aš buvau be galo pavargęs ir išalkęs. Aš jam pasakiau, kad aš tik ką sugrįžau nuo darbo, esu labai išalkęs ir noriu ką nors užkasti. Tai ir vienintėlis mano prasižengimas, už kurį aš tapau nubaustas keturiais metais kalėjimo prie sunkių jų darbų. Be to, iš manęs atėmė visas pilietiškas popieras.

Kitas buvęs kareivis ir dabar politinis kalinys, tulas J. M., rašo (lapkričio 28 d., 1925 m.) sekamai:

Aš nieko neužmušiau ir nieko nepavogiau, o vienok sėdžiu kalėjime. Štai mano prasižengimas: Kaip ten atsitiko, kad man saugojant arsenalą (ginklų sandėlį), prapuolė du revolveriai. Nors aš nieko nežinau, kaip ir kur tie revolveriai dingo, o tačiau tapau nubaustas ant dvidešimt vienu metų kalėjimo prie sunkių jų darbų. Tūkstančiai šiandien yra žmonių Lietuvoje, kurie nekalta sėdi kalėjimuose. Jeigu kareivis bando pabėgti ir tampa pagautas, tai gauna bausmę visą amžių kalėti. O jeigu kareivis nepaklausė ir nėjo vakarienės valgyti, tai gauna dvyliką metų kalėjimo. Mano brangus dėdyte, baisiai sunkios sąlygos tose prakeiktose mūsų krikščioniškos šalies bastilijose.

Liaudininkų Paklausimas Seime.

Liaudininkų partijos atstovai padavė klerikalų valdžiai interpeliaciją (paklausimą) seime, kuri buvo atspausdinta "Lietuvos Žiniuose," balandžio 28 d., 1925 m., ir kuri kalba apie politinių kalinių kankinimus. Interpeliacija skamba sekamai:

Šių metų sausio mėn. 13 d. Mariampolėje Kauno gatvė Nr. 18 politinė policija darė kratas. Kratos buvo daromos pas keletą mokinių realės gimnazijos ir pas daktarą Matulaitį. Nors policija neturėjo orderio daryti kratą ir suimti mokinius du broliu Vladą ir Juozą Mažeikas, vienok jie iškratyti, suimti ir pasodinti kalėjiman drauge su kitais mokiniais, o sausio 15 d. buvo nugabenti į Vilkaviškio arešto namus. Ant rytojaus politinės policijos bute įvyko neva tardymas. Pašaukusi mokinį Juozą Mažeikį policija ėmė reikalauti prisipažinti, kad jis priklauso prie komunistų partijos. Mažeikai atsakius, kad jis apie tokią partiją ir supratimo neturįs, vienas policininkų priėjęs iš užpakalio kirtu Mažeikai per sprandą, kad šis nuo smūgio net nuo kedės nuvirto, bet kitas policininkas nutvėręs Mažeiką už plaukų vėl pasodino jį kėdėn. Paskui ėmė Mažeikos klausii-

nėti apie kokią tai knygutę ir jam atsakius, kad jis nieko apie ją nežino, vėl policininkai pradėjo jį kumščiomis daužyti ir rėkti, kad reikia duoti energijos. Vienas iš užpakalio priešo prie Mažeikos, užrišo jam akis kokuu tai skarmalu ir įdavė jam į rankas kokius tai gelžgalius ir pradėjo leisti elektros sriovę. Kuomet Mažeika pradėjo rėkti, jam užėmė rankomis burną, paskui parmetė jį ant žemės ir spardė kojomis bei kumščiomis mušė. Po mušimo pakėlė už plaukų nuo žemės, pasodino į kėdę ir klausinėjo apie kitus mokinius. Mažeikai nieko neatsakius, išrėdė jį nuogą, parmetė ant žemės ir vėl užrišo akis ir burną, prie tam vieni laikė kojas, kiti rankas, užmetė ant jo šlapią skarmalą ir pradėjo mušti kokia tai metaline lazdele be skaičiaus. Perstojus mušti vėl pradėjo leisti per visą kūną elektrą, pradedant nuo kojų ir baigiant galva ir atvirkščiai. Nustojus elektrizuoti pakėlė už plaukų nuo žemės, pasodino į kėdę ir kiek laiko praleidus davė perskaityti protokolą ir pasirašyti. Gale protokolo buvo parašyta, kad tardant nevartota jokių priemonių. Tame tardyme dalyvavo 7-8 policininkai apie pusantros valandos. Sausio 17 d. vėl buvo pašauktas Mažeika į politinės policijos butą, kur jam liepta nusivilkinti kelines ir pažiūrėti ar nėra ženklų nuo vakarykščio mušimo. Po to, sausio 21 ir 22 dd. dar Mažeika buvo tardomas, bet jau nebemušamas ir sausio 22 d. buvo paleistas namo. Tokiu būdu areštuotas išbuvo 10 dienų.

Mokiny Mažeika Vladas buvo tardomas sausio 21 d. panašiu būdu, kaip ir jo brolis Juozas Mažeika. Iš pradžių jam liepė nusivilkinti švarką ir bliuzę ir liepė sėsti į kėdę. Paskui užrišo jam akis ir burną ir liepė ištiesti rankas, į kurias įdavė gelžgalius. Iš pradžių leido mažą elektros sriovę, pagaliau ir smarkią jėgą paleido. Mažeika nusirito nuo kedės ant žemės. Tuomet keli laikė rankas ir kojas, o kiti kumščiomis trynė vidurius. Pagaliau pakėlė už rankų ir plaukų vėl pasodino į tą pačią kėdę ir prievarta įdavė į rankas elektros įrankius. Mažeika vėl nusirito ant žemės. Tuomet paguldė ant žemės vėl pradėjo elektrizuoti ir mušti kumščiomis. Elektros sriovę daugiausia leido į kaklą ir į krūtinę. Pagaliau atrišo akis ir burną, liepė apsivilkinti švarką ir bliuzę ir eiti. Tą pačią dieną reikėjo ateiti antrą kartą ir pasirašyti protokolą. Sausio 22 d. ir šis mokiny buvo atleistas namo.

Taip pat buvo kankinami mokiniai J. Sabaliauskas, P. Liutkus...
Pasirašo: V. Kveska ir B. Žygelis.

Vidaus Reikalų Ministeris Endžiulaitis iš vienos pusės bando užginčyti kankinimą, bet iš vietos atsiliepia:

ATS. GRINIUS: "Aš pats buvau Vilkaviškyje ir žinau gerai, kad elektrizavo."

Paskui jisai (Endžiulaitis) sako, kad tie mokiniai buvo komunistai. Paklausėjas "Žygelis pareiškė nepasitenkinimą atsakymu ir dar kartą patvirtino, kad mokiniai politinės policijos buvo mušami, o panelė Šmeigauskaitė nuo žiaurių kankinimų net iš proto išėjo ir dabar yra Tauragės ligoninėje. Kai dėl tvirtinimo, kad mokiniai esą komunistai, neatitinka tikrėnybei."

Tai ot, brangūs klausytojai, kaip yra elgiamasi Lietuvoje su tais darbininkais ir valstiečiais, kurie stengiasi pagerinti savo būvį, kurie drįsta pakelti protesto balsą prieš budelišką valdžią.

Iš antros pusės, girdėdami apie tas didvyriškas mūsų draugų kovas, mes įgauname naujo pasitikėjimo prispaustaisiais Lietuvos žmonėmis...

Aš paimsiu už pavyzdį draugą Borisą, narį Lietuvos Jaunųjų Komunistų Lygos, kuris tapo sušaudytas už dalyvavimą darbininkų judėjime. Priėję jį prie sušaudymo stulpo, budeliai norėjo akis užrišti, bet draugas Borisas pasakė, kad jis nesibijo žiūrėti į akis mirčiai. Kuomet jam pasiūlė vandens stiklą, tai jisai atstūmė šalin. Užklaustas, ar jis turi kokį nors paskutinį pareiškimą padaryti, d. Borisas štai ką pasakė:

Aš buvau išlaikytas žvalgyboje 17 dienų ir naktų. Aš buvau mušamas šampolais, nagaikomis ir kumštėmis. Tas buvo daroma du tris sykius į dieną laike mano buvimo jūsų žvalgyboje. Tačiau tas nenugąsdino komunisto, kuris yra pasiryžęs kovoti už savo siekimus. Tokiais būdais negalėsite jo priversti išsižadėti savo tikslų. Kas turės įvykti, įvyks, kadangi mes esame individualai, bet masės. Mes esam darbininkų klasė.

Kaip greitai vienas parkris po jūsų smūgiais, jo vietą užims kitas. Jūs nesunaikinsite proletarinės kovos kardu ir ugnimi... Šimtai draugų, vietinių darbininkų, yra kankinami jūsų kalėjimuose. Kas pasidarė su jūsų konstitucijos žadėjimais: sąžinės laisve, spaudos, streikų ir darbininkų organizacijų?

Ar aš galiu pripažinti priešo tribūnalą? Kas jis man? Ką reiškia man manymas ir pasmerkimas mūsų priešingos klasės?

Ne! Jūs nenugąsdinsite mus sa-

vo puolimais! Muškite, šaudykite mus, meskit į kalėjimus, kankinkite ir persekiokite mus—tas nesulaikys istorijos inžino.

Taip stipriai ir greitai kaip vienu, jis nušluos visus persekiojimus ir skerspainiojimus nuo savo kelio.

Kas turi būti, bus! Istorija yra mūsų pusėje!

Kuomet Lietuvoje randasi tokių žmonių, tai mes galime drąsiai sakyti, kad dabartinė kruvina Lietuvos valdžia ilgai negalės gyvuoti.

Užteks apie kalėjimų sąlygas. Dabar keli žodžiai apie sąlygas abelnai.

Lietuvos darbininkų padėtis yra nepanešama. Tūkstančiai jų vaikstinėja be darbo ir gyvena didžiausiam skurde. Kai kurie iš jų tiesiog badauja. Darbininkams neleidžiama organizuotis. Komunistų Partija yra nelegalė. Darbo unijos taip pat persekiojamos. Kiek sykių darbininkai bandė išleisti laikraštį, kuris drąsiai gintų jų reikalus, tiek sykių valdžia užgniauzė. Jokia apšvietos draugija su darbininkiškomis tendencijomis negali gyvuoti.

Vargingieji valstiečiai paskendę skolose ir galo su galu negali sudurti. Viskas apkrauta didžiausiais mokesčiais. Net ir ta vargšė katė negali išsisukti nuo mokesčių!

Kokia gi Lietuvos ateitis? Mano

atsakymas toksai: Jeigu dabartinė kunigų, dvarininkų, buožių ir buržujų klasė pasiliks galioje dar geroką laiką, tai Lietuvos ateitis labai juoda. Vidujiniai, šalis sugriauta; išlaukiniai, vedama į rankas Lenkijos imperialistų...

Tai tokia padėtis. Vienatinė Lietuvai išeitis, tai vienybė su Sovietų Respublikų Sąjunga. Bet dabartiniai Lietuvos valdininkai nė nesvajoja apie tokią politiką. Tokia politika yra negalimas daiktas jiems. Jie su pasibaisėjimu žiūri į Sovietų Sąjungą, kur viešpatuoja darbininkai ir valstiečiai, o ne išnaudotojai ir parazitai.

Bet mes neturime nusiminti. Mes nenustojame vilties ir pasitikėjimo Lietuvos darbininkų judėjimui, kurio priešakyje stovi Lietuvos Komunistų Partija. Nepaisant kruviniausių persekiojimų, vis tiek revoliucinis judėjimas maršuoja pirmyn. Jisai laimės. Jisai turi laimėti. Istorija yra darbininkų pusėje. Jie kol kas dar pakenčia neprietelius ant savo sprando, bet anksčiau ar vėliau jie atsikrapštys akis, supras savo klasinius reikalus, išsisems jų kantrybė ir jie sukils ir padarys galą išnaudotojų viešpatavimui. Jie tada pasiims viską į savo rankas. Jie įsteigs savo valdžią, būtent, Sovietų valdžią.

ONA ŠMEIGAUSKAITĖ

JACK LONDONAS

E. WILKES

KETURIOS dešimtys penki metai atgal profesionališką valkata atvažiavo į Buffalo ir ėjo nuo durų prie durų, prašydamas maisto. Policininkas jį areštavo kaip valkatą, ir jis buvo padėtas į kalėjimą prie sunkių darbų ant 30 dienų. Per tą visą laiką turėjo skaldyt akmenis ir gavo valgyt tik duonos su vandeniu.

Bet po 6 metų tas valkata, ar "bomas" buvo gerbiamas garsiausių ir turtingiausių žmonių. Visa Californijos smetona, kaip tai, artistai, kritikai, rašytojai ir redaktoriai jį visur vaišino ir turėjo už didelę garbę būti jo draugais.

Ligi 18 metų jis nėjo į vidurinę mokyklą (high school) ir jis mirė 40 metų būdamas, bet jis parašė 51 knygą. Jis buvo *Jack London*, autorius "The Call of the Wild." Kuomet Jack London parašė "The Call of the Wild" 1903 metais, jis paliko garsus per vieną naktį. Redaktoriai prašė jį daugiau rašyt. Bet jis labai mažai gavo užmokėt pinigų už savo pirmą garsų veiklą. Leidėjai ir Hollywoodo krutamų paveikslų gamintojai pelnė milijonus iš to veikalo. O jis pardavė "The Call of the Wild" tik už du tūkstančių dolerių.

Jeigu nori rašyt knygą, tai būtiniausias reikalas turėt apie ką rašyt. Tai buvo vienas Jack Londono sekretų pasisiekimo rašyme.

Jo trumpas gyvenimas buvo labai įvairus. Jis buvo jūrininkas, mainierys aukso kasyklų. Jis žvejojo vandenines marių "kiaules" šiauriuose. Jis apkalėdavo pusę pasaulio kaip valkata ir parašė knygą apie savo patyrimus kaip valkata. Buvo laikai, kada jis dažnai būdavo alkanas, miegodavo parkuose ant suolų, farmų šieno kupetose, tavoriniuose traukiniuose ir kaip kada pasijausdavo bemiegas po tavoriniais traukiniais ant geležinių štangų.

Jack London buvo areštuotas ir įmestas į kalėjimą šimtus sykių, Amerikoje, Meksikoje, Mandžūrijoje, Japonijoje ir Korejoje.

Jack Londono vaikystės dienos buvo biednos ir vargingos. Jis su būriu kitu išdykusių vaikų bastėsi pavandeniais palei San Francisco įlanką. Jis juokėsi iš mokyklos. Didžiumą savo laiko praleido besislapydamas nuo mokyklos. Bet vieną dieną jis užklydo į knygyną ir pradėjo skaityti "Robinson Crusoe." Ta knyga jį užžavėjo, jis pamiršo eit ir valgyt. Kitą dieną jis

greit bėgo į knygyną daugiau knygų skaityti. Naujas pasaulis atsidarė prieš jo akis. Nuo to laiko jis praleido laiką knygyne beskaitydamas po 15 valandų į dieną. Jis viską skaitė nuo Nick Carterio ligi Shakespearo ir nuo Herbert Spence'io ligi Karl Markso. Kuomet jis buvo 19 metų, jis nutarė lavinti savo smagenis. Jau jam buvo atsibodę bastytis.

19 metų būdamas Jack London įstojo į vidurinę mokyklą (high school) Oaklande, Californijoje. Jis mokinos dieną ir naktį. Labai mažai laiko pašventė miegojimui. Keturių metų darbą padarė į tris mėnesius. Išdavė kvotimus ir įstojo į Ca-

JACK LONDON
(1876—1916)

lifornijos Universitetą. Jo troškimas buvo palikti rašytoju. Jis studijavo apysakas "Treasure Island," "The Count of Monte Cristo" ir "The Tale of Two Cities." Jis jas studijavo po daugelį sykių. Ir jis rašė kiekvieną dieną po 5 tūkstančius žodžių. Kai kada jis turėjo 30 apysakų redaktorių rankose. Bet visos sugrįždavo atgal, žinoma, jis praktikavosi savo darbe.

Bet vieną dieną jo apysaka, pavadinta "Typhoon off the Coast of Japan," laimėjo konteste dovana, kuri buvo duodama laikraščio "San Francisco Call." Jis gavo 20 dolerių. Tuo laiku jis neturėjo pinigų nei už kambarį užmokėti.

Tai buvo 1896 metais, kai auksas buvo atrastas Klondike. Kada žinia pasklido apie aukso atradimą, visus sujudino. Darbininkai paliko dirbtuves, kareiviai paliko armiją, fermeriai paliko savo farmas, krautuvninkai užrakino krautuves, ir visi bėgo pralobti.

Ir Jack London buvo su jais. Jis irgi jieškojo aukso, bet daug prikentėjo ir aukso nerado. Viskas ten buvo brangu, kad už vieną kiaušinį turėjo mokėti 25 centus. Sviestas buvo parduodamas po 3 dolerius svaras. Jis ne kartą miegojo ant šaltos žemės. Jis sugrįžo atgal be cento kišenių. Tada dirbo kokį tik darbą jis gavo: mazgojo indus, šiūravo grindis, dirbo ant dokų ir dirbtuvėse.

Bet vieną dieną su 20 dolerių kišenių nutarė praleisti visą savo laiką ant literatūros arba rašymo. Tai buvo 1898 metais.

Penkių metų vėliau, 1903, jis išleido 6 knygas ir 125 trumpas apysakas. Tada jis paliko vienas iš garsiausių Amerikos rašytojų.

Jack London mirė 1916 metais, tik 18 metų to to, kai jis pradėjo rašyti. Jis parašė po tris knygas kiekvienais metais ir daugybę apysakėlių. Ir jo paskutinės įplaukos buvo du syk didesnės, negu Jungtinių Valstijų prezidento. Jo knygos ir dabar tebėra labai populiariškos, kaip Amerikoje, taip ir Europoje.

"The Call of the Wild," už kurią jis gavo tik du tūkstančių dolerių, yra išversta į daugelį kalbų ir jos išspaudta daugiau kaip milijonas kopijų.

* * *

Dar iš Jack Londono Gyvenimo

Maž-daug tas, kas Rusijoje yra Maksim Gorki, Amerikoje yra Jack London, kuris mirė 1916 m. Gimė 1876 m. sausio 12 d. San Francisco mieste. Kaip ir Gorki, tai buvo beturčio sūnus, ir matė daug vargo. Iš jaunų dienų jam teko ir dykumose gyventi. Jis neatsimena, kad jį kas nors būtų mokinę skaityti, bet penkerių metų būdamas, jau mokėjo skaityti. Aštuntų metų Jackui jau reikėjo eiti pas fermerį ganyti, ir jis ten jau pamėgsta skaitymą. Jis ir kitus piemenis traukė prie skaitymo, bet nieko iš to neišėjo.

Toliau London'as, kaip ir Gorki, pakliūva į žemiausią visuomenės sluogsnį ir išitraukia į jų

gyvenimą. "Penkioliką metų turėdamas," rašo jis,—"aš buvau tarp suaugusių suaugęs ir kiekvieną dešimtuką alui leidau."

Pakliuvęs į klaunų-basokų-"bomų" eiles, jis pamilo jų "laisvą," kad ir alkaną gyvenimą, rado jame ypatingo smagumo, poezijos ir dar neturėdamas jokio kitokio gyvenime patraukimo, nuėjo jų keliu.

Toliau jame atsirado protesto prieš visą dabartinę tvarką ir darbininko gyvenimą.

Savo atsiminimuose jis rašo: "Aš pasidariau valkata, nes jaučiau savyje spėkų gausybę, nes mano kraujas virė ir nelėido man sėdėti vienoj vietoj. Aš išėjau ant "kelio," kadangi kelias šaukė mane, kadangi aš neturėjau pinigų nusipirkti tikieta..."

Ir jis trankosi iš vietos į vietą, be tikieta važinėja prekiniais traukiniais, kertasi su konduktoriais. Jam tekdavo nakvoti bjauriausiose vietose, purvyne. Vieną kartą jam reikėjo nakvoti sniege, išvyniojus į dvi užklodes, kuomet buvo 70 laipsnių šalčio.

Pagalčiau, jis pakliuvo trisdešimčiai dienų į Buffalo kalėjimą—ir tas kalėjimas pastūmėjo jį, kaip jis paskui sakėsi, į socialistų eiles.

Ne vien tik senosios Rusijos kalėjimai mums draugų suteikia, o kartais ir Amerikos kalėjimai:

Devyniolika metų turėdamas, jis mėgina padidinti savo žinią. Jam pasiseka įstoti į universitetą. Lituose laiku jis dirba skalbykloj ir tuo būdu užsidirba gyvenimui. Bet vos kelius mėnesius mokinosi—neišturėjo. Sunkus materialis padėjimas ir pripratimas prie trankymosi iš vietos į vietą privertė jį mesti universitetą.

Tada jis pradeda rašyti. Bet jo raštų redakcijos nepriima. Jis nenaikina sugrąžintų raštų ir naujų rašo. Pagaliau, leidykla priima vieną jo pasakojimą, ir jis gauna 5 dol. Praėjo kiek laiko—buvo išspaudintas kitas jo pasakojimas—ir jis gavo 40 dol. 1903 m. jau pasirodė jo pirmasis didelis romanas "The Call of the Wild." Tada spauda pradėjo kalbėti apie Londoną, kaip rašytoją, ir jisai greitai užėmė vieną žymiausių vietų tarp Amerikos apysakininkų. Atsirado krūva jo pasekėjų. Susitveria vadinamoji Californijos rašytojų "mokykla," kuri pasižymėjo savo naturalumu, arti prigimties stoviniu paprastumu.

Jis, kaip ir Gorki, iškilęs iš visuomenės padugnių į jos viršūnes, socialistu darosi. Jis važinėja po Ameriką, skaito lekcijas, agituoja, veikliai dalyvauja kovoj dėl žodžio laisvės ir pakliūva už tai į kalėjimą. Jau garsų vardą įgijęs, jis niekam nepataikauja. Kapitalistų pakviestas jiems kalbą pasakyt, jis taip kalba, kad jie savo kailyje

nesitveria ir, pagalios, šaukia, kad tokio vieta—kalėjime.

London nebuvo nuodugnai pažinęs marksizmo. Jis, kaip poetas, daugiau jausmo socialistas buvo. Bet jis, pats daug nukentėjęs dėl netikusios kapitalo tvarkos, pats savo akimis matęs ir išmėginęs kapitalistų viešpatavimo bjaurumą, suprato klasių kovą. Jis net pats parašė knygą "War of the Classes (Klasių Karas)", "Revolution" ir kitas. Jis buvo revoliucinis socialistas. Dešinioji reformistinė Amerikos Socialistų Partija nepatenkino jo, ir jis dėl tos priežasties keli mėnesiai prieš mirsiant išstojo iš jos.

Jau ir būdamas garsiu rašytoju, London negalėjo nusėdėt vietoj. Jis vis keliauja, naujų įspūdžių jį ieško. Per Anglijos karą su būrais jis buvo nukeliavęs, kaip korespondentas, į Afriką; per rusų-japonų karą—į Rusiją. 1905 m. jis, pasistatydinęs nedidelį laivelį, keliauja aplink žemę. 1914 m. važiuoja kartu su Amerikos kareiviais į Meksiką. 1915 m. jis išleido brošiūrą "Geras Kareivis," kuri buvo uždrausta "laisvojo" Amerikoj paštu siuntinėti. Ta knygelė sukėlė didžiausių užsipuldinėjimų ant Londono, kaip "tėvynės išdaviko."

Darbininkų klasė gali didžiulis tuo, kad ji duoda pasauliui tokių Londonų.

Jack London numirė, vos 40 metų turėdamas: sunkus gyvenimas jam dienas sutrumpino. Jo kūnas krematorijoje sudegintas, bet jo raštai amžinai gyvens.

V.

Gulinčios obelys šiaurėje.

(žiūrėk aprašymą: "Šiaurės Kraštų Sodnai" ant 90-to puslapio.)

Laisvės Sulaukus

Tiesa nugalėjo! Tiek metų mes rūgom!
Ir kiek prisirinko raugo pelėsių!
Jie žmonės norėjo paversti papūgom;
Jie pagrobė saulę, mes likom pavėsy.

Jie sakė: "Mes turim jau aristokratiją,
Ir kraštą išvesim į šviesų rytojų."
Bet jie nesivaržė ir nesisarmatijo
Liaudžiai uždėti kalades ant kojų.

Jie manė, kad pančiai išganymas jų,
Kad grotos pribais mūsų darbą ir jėgą.
Ir kas tie didvyriai? Tai tie ištikrųjų,
Kur laivui prakiurus pirmieji pabėga.

Ir kas jie? Ar daug jų? Grobuonių saujelė
Prieš milijoninę armiją mūs.
Geriausius iš mūsų jie laikė apkale,
Drąsiausius nuvarė tiesiog į kapus.

Bet nesustojo kovotojų gretos;
Jų neatbaidė Smetonos tarnai.
Tuo tarpu, kai liaudyje virė verpetas,
Atėjo raudonos kolonos—draugai.

Atėjo kaip saulė sušildanti žemę;
Ir šypsenom žydi štai mūsų veidai.
Dar vakar jie buvo šešėliais aptemę,
Dar jautėsi vakar fašistų nagai.

Iš lūšnų, iš rūsių, nuo staklių ir plūgų
Suvargę veidai gyventi ateina.
Jie kvėpavo mirtim, bet mirties nepabūgo
Ir ateina sukurti gyvenimui dainą.

Tai tikri šeiminkai! Jų rankos pūslėtos
Sukūrė, maitina ir gina mūs žemę.
Tai jų tokios gausios aukos sudėtos,
Kad žemėj išnyktų šešėliai aptemę.

Jau keliasi, bunda iš kaimo ir miesto
Migdyta, liūliuota pilkoji minia.
Reikia, kad saulė gyvenimui šviestų,
Bet ne tamsi ir juoda nežinia.

Ir nebeužčiaupti laisvėjančių lūpų;
Ir nebeatinti mum saulės laisvos.
Tuos, kurie ūkanom tiesą apsupo,
Lai audros iš mūsų šandie išsijos.

Mes saulę turėsime—ne juodą šešėlį:
O vietoj grandinių įgysim sparnus,
Darbas gyvenimui ugnį įskėlė—
Naujojo gadynėj tik darbo žmogus!

Antanas Berentas.

1940-VI-16.

KRUVINA PUOTA

Parašė MIKE QUIN

Sulietuvino JONAS KAŠKAITIS

(Tąsa iš No. 2)

24

Ir tiems, ką glaudžiasi
po vieliava raudona,
Ir tiems, ką velija
liberalizmą ploną, —
Budelis kruvinas
kaladę rengia jau
Po galva neklusnia
pastumti kuo arčiau.

25

Ir, kur tik skirstotės
jūs, plačios darbo masės—
Teorijos lauke
ar dirvoj kovų klasės,—
Sus'eikite visi
vieningai, o, jei ne,
Tai dalgė jus išspręs
imper'jalistinė.

26

Sutraukykite greičiau
tuos siūlus abejonių,
Pameskit ūkanas
abstrakto ir kolionių—
Ir mūrą užtvary
statykite visi,
Kad svieto neužtvenkt'
ana vilnis baisi.

27

O, taip, jieškodami
mes priežasčių audrotų,
Palakstom po barnių
tų begalinių plotų:
Tik plėšom liežuvių,
nes faktai visada
Ant vietos stovi sau
nuogučiai—ir gana...

28

Anapus tų barnių,
po gatves, po berybė,
Nuogutė, kaip diena,
sau vaikšto tikrenybė:
Tai atvira tiesa,—
ir nepaslėpsi jos;
Patiks ar nepatiks,
ji aiški, nedvejos.

29

Gerybė pas turčius,
o po skurdynus badas,
Kareivius naikina
ir drasko kanonados,
Kas dirba, triūsiasi,—
o žemę taip plačiai
Paspaudę laikosi
nutukėlių nykščiai.

30

"Kame gi ta kaltė?
kur dingsta triūso vaisiai?
Kad dirbam amžinai,
o kenčiam, kenčiam baisiai...
Ir maisto taip mažai...
nėr poilsio, taikos,
Ir žmoniškos dienos
nematom niekados?"

31

Šis ilgas ir skaudus
šūkėsis darbininko
Į Markso kūrinius
giliai, giliai įnyko,—
Ir aidi atgalios
iš ten mintis stati:
"Pasaulį atsiimk,
ką pavogė kiti!"

32

Kas buvo bet kada
sukūrta, pastatyta,
Tai mūsų vis darbai.
Kas aria anksti rytą?
Kas stato tuos laivus—
kas plukdo po jūras?
Mūs' protas ir ranka
visur viską suras...

33

Per amžius triūsdami
už mokestį menkutę,
Nuvalėm mes raistus...
ten statėm namą, kūtę...
Sukūrėme ūkius
ir miestus ir kaimus...
Ir kaip gi visa tai
jie atėmė nuo mūs'?

34

Gilesnei pajautai
pareikšti, jėga darbo
Pasauliui suteikė
dailės ir meno svarbą.
Didinga muzika
pakilo iš dainos—
Iš balso ir širdies,
gyvumo kupinos.

35

Ir mūšiai ir karai,
kokie kada tik siautė,
Kokie tik graždarbiai
nupuošė rūmų skliautą,—
Vis mūs' tai perkešta...
mūs' kraujas, mūs' jėga...
Bet kokia gi iš to
mums laimė bei nauda?

36

Mes tvėrėm, dailinom
gyvenimą—pasaulį,
Dirvonus sėjome
grūdais pūslėta sauja;
Viskas mūs įrengta,—
ir visgi taip sunku
Gyvybė palaikyt
žmonių mūs' ir vaikų.

37

Turčiai ir didžponiai,
be galo ir be saiko,
Visur ir kuo daugiau
dvarus apžioję laiko...
Kas tik geresnio—jų,
o mums—tik trupiniai,—
Taip buvo visados,
nuo amžių, nuo seniai.

38

Štai birža. Va, matai,
kaip krykščia tie papūgos—
Ir godžiai saugo jie,
kaip tiksi ilgos stūgos...
Parduoda, perka jie—
ir uždarbį sklandžiai
Susižeria mašnon...
Tai šitokie turčiai!

39

Kontoroj išdidžiai
jie šaukia, jie diktuoja...
Klapčiukai tuč tuojau
surašo, suskaičiuoja,
Kiek būta nuošimčių,
kaip dauginas turtai.
Tai imkis sau galvon,
ką girdi, ką matai.

40

Samdyti gizeliai,
net liežuvius iškorę,
Po kongresų namus
zylioja koridorių':
Tam kyšį kišteri,
tam dovaną ar ką,—
Senatoriai tik mirkt—
ir tuoj kita tvarka...

41

Skersai ir išilgai
lėlių teatrą visą,
Lėlukėms suvaldyt
auksiniai siūlai tyso.
Ir, kai tą kruviną
lošimą sekat jūs,
Atminkite turčių
suvaldančius pirštus.

42

Ir jūs, ką sėjate
rugius ir vasarojų,
žinokite, kas mums
pasėlį sudoroja:
Už triūsą lieka jums
šiaudai tik ir pelai,
Ir genda nuolatos
visi, visi galai...

43

Ir jūs, kam prie anglies
ar fabrike dirbt tenka—
Kai jūs parsinešat
algele tokią menką,
Negalite suvest
sau galo su galu:
Jūs apvagia vis tie
pilvūzai už stalų.

44

Jums sako: na, tai kas,
kad krizė vėl užėjo?
Juk tai natūralu,
lyg kad pakaita vėjo,—
Tai ekonominė
savotiška yra,
Ji turi varginti
žmoniją kai kada.

45

Depres'ja—tai lyg koks
gamtinis nuslūgimas...
Tai neišvengiamas
apykeistis siautimas...
Lyg epidemija,
lyg rykštė kažkokia...
Kur ji prasideda,
kur dingsta—nežinia.

46

Taip kalba mokyti
visuomenės ekspertai...
Tai žodžiai vien tušti,—
ir jais tikėt neverta.
Ir pramonės pekla
ir krizės ir karai—
Sulig kapitalu—
vis Dievo padarai...

47

Štai auksu kaustyti
turčiai, po savo tiesai,
Sutraiško žmonelius,
lyg pasakiški biesai,
Sulaužo—trupina
sudegina... ir te—
Būk Dievo ar gamtos
vis esanti kaltė...

48

Jei Dievu tikite,
tai ne Dievulio leista,
Kad žemėj ant žmonių
tokia žiaurybė keista.
Joks įstatas gamtos—
nei žaibas nei griausmai—
Su maitu, su karu
nesurišta visai.

49

Ach, kol dar galima,
visi darban, kaip vienas!
Organizuokime
eiles prieš tąsias dienas,
Kai kaukę senąją
šalin numes turčiai—
Ir pragaro dantis
atkiš į mus plačiai.

50

Kaltė depresijų
tebus kietai prikalta
Ant šitos santvarkos,
ką visa kuo yr' kalta,—
Ką jiešmą karišką
vėl įsmeigė į mus—
Į prieštaraujančius
tarptautiškus vaikus.

51

Jums kala, kad dabar
tai karas atgavimo...
Atgauti ką gi taip?
tą kruviną režimą?
Trumpa taika—ir vėl,
vėl krizės, vėl karai...
Vėl čiauksi mūs' vaikams
žiaurios mirties nasrai...

52

Atgauti ką? Atgaut
tas ašaras išlietas?
Tą gaištą, tuos skausmus,
nykimą tą ant vietos?
Ir tie visi, visi
tragingi saužudžiai—
Ar jie ir vėl sugrįš
ir vėl kentės standžiai?

53

Griuvėsiai žmonijos,
sutraiškyti tie žmonės—
Jie taipgi prisikels
ir vėl jie tęs kariones?
Mergaitės alkanos,
netekusios rūtų—
Dorovę vėl atgaus
ir gražmeną krūtų?

54

Atgaut?... ar prisikels
kankinti darbo žmonės?
Ar ras jie uždarmiui
pritinkamas malones?
Iš lūšnų, iš ūkių
išvyti fermeriai,
Ką jūs darysite?
kentėsite sūriai?

55

"Atgaut! Atgaut!" visur
melagių gerklės šaukia...
Tuo tarpu vis daugiau
kareivių mirga lauke;
Gresmingas bildėsys
mauroja ten ir čia:
Lėktuvai, bombnešiai
ir dieną ir nakčia...

56

Atgaut!... ir tvinsta vėl
raudonas tvanas naujas,
Vėl žydi raudonai—
vėl europiečių kraujas—
Lyg vynas išsunktas
iš kūnų užmuštų,
Sutraiškytų purve,
krūvomis sumestų...

57

Dažnai mes girdime,
kaip kapitalo ponai
Nuduotai stebisi
iš tų vargšų karionių,—
Bet jie tau nepriims
nei krislo ant savęs—
Už žiaurios įvykių
nei trupučio kaltės.

58

(Kada gi tu matei,
kad kas, blogai padaręs,
žiūrėtų veidrodin,
lyg tas vagis žagarės,
Ir, balsą sąžinės
išgirdęs, tuč tuojau
Grazintų pavogtą
ir nebevogt' daugiau?)

59

Gana jau! Alkaniems
mes pagaminam maisto
Ir ko tik reikia kam—
autuvo, rūbo, vaisto...
Ir nēr tokių darbų,
taip didelių, painių,
Kad nepajęgtume
nuveikti dėl žmonių.

60

Ir, nuolat dirbdami
ir visko prigaminę
Ką patys turime?
kam spaudžia mūs' krūtinę?
Tarp grožės ir visų
stebūklų ir turtų—
Suvargę, alkani
ir jis ir aš ir tu.

61

Ach! Čia, kaip ir visur,
tai mūs' pačių vis darbas:
Pasaulį atsiimt—
tai žygis didis, svarbus—
Savaip jį pertvarkyt,—
gėrybė ir turtai
Tai mūsų savastis
ir mūsų vien tiktai.

62

Ir šitą pareigą
privalo eit kiekvienas:
Tai kova pergalės,
kai grūdinama plienas,—
Tai siekis amžinas—
pasaulį paliuosuot
Ir taiką įsodint
ir broliškai gyvuot!

Keisti Atsitikimai

Žmonės, kartais, elgiasi labai keistai, kuomet jie būna vieni. Pirmą sykį aš pastebėjau tokį dalyką, kuomet buvau dar jaunas vaikas. Pagarsėjęs anglas juokdarys vardu Rondale, kuris vaikštinėjo po tamsią ir tuščią cirko aleją, staiga nusiēmė savo skrybėlę ir nusilenkė prieš veidrodį savo atvaizdui. Aš sėdėjau ant tvoros virš jo galvos, ir, tokiu būdu, jis manęs nematė.

Kitą sykį aš mačiau savo kaimyną Ataną Čechovą sėdint savo sodnelyj ir neseckmingai gaudant į skrybėlę saulės spindulius ir bandant užsidėt juos ant galvos. Nepasisiekimas supykino jį taip, kad jis užmovė skrybėlę ant kelies, paskui užsidėjo ant galvos ir smarkiu rankos mostu nervingai pastumė šalin savo šunį.

Leo Tolstoj vieną sykį gulint čiam ant akmens ir besišildant čiam prieš saulę driežui sakė: "Ar tu laimingas, ech?" Paskui apsidairė aplink ir prisipažino: "Kas liečia mane — tai aš ne!"

Vieną sykį kunigas Vladimirskis padėjo batą prieš save ir liepiančiu tonu tarė: "Na, dabar — eik! A, tu negali eit?" Tuomet su pasididžiavimu jis pridėjo: "Matai! Tu negali niekur eit be manęs!"

"Ką tu čia darai, tėve?" aš paklausiau, tuo momentu įėjęs į kambarį.

Jis pažiūrėjo į mane atydziai ir paaiškino: "Tai šis batas. Jo kulnys visai nunešiotos. Šiais laikais dirba tokius prastus batus!"

(Ištraukos iš Gorkio raštų)

Šiais laikais vergija dar viešpatauja Centralinėj Azijoje, Tibete, tūlose Kinijos vietose, Arabijoje ir Ethiopijoje. Apskaitliuojama, jog dar yra apie 5,000,000 vergų.

Sovietų Sąjungoj

Lenino Knygyno Rankraščių skyrius (Maskvoj) pradėjo spausdinti labai svarbią medžiagą apie rusų žymiuosius rašytojus. Šiais metais pirmu sykiu pasirodys spaudoj Dostojevskio šeimos laišakai, kurie nušviečia to didžio rašytojo jaunystę; taipgi bus atspausdinta rankraščiuose tebesą raštai Turgenevo ir Lermontovo, ir laišakai kompozitoriaus Skriabino.

Pastarieji du to knygos leidiniai buvo pašvęsti didžiam rašytojui Leo Tolstojui ir ukrainiečių poetui Tarasui Ševčenko. Iš Tolstojaus raštų yra paduota ištraukų iš nepabaigto ir neatspausdinto jo kūrinio "Vakarinės Pasakos."

* * *

Šiais metais Sovietų Sąjungos žemdirbystė praturtėjo 97,000 išmokslintų žemės ūkio darbininkų, kurie pereito birželio 1 d. užbaigė agrikultūros institutus ir kitas žemdirbystės mokyklas. Iš virš minėto skaičiaus 4,000 studentų baigė aukštųjų agronomijos, inžinierystės, veterinarijos ir kitus specialius mokslus.

* * *

Išikūrus naujai Karelijos-Finijos Respublikai (12), tuojaus tapo atidarytas universitetas respublikos sostinėje, Petrozavodske. Universitetas turi fakultetus istorijos ir filosofijos, fizikos ir matematikos, biologijos ir hidrografijos. Mokslas išguldinėjamas dviejose kalbose — finų ir rusų.

Karloio Markso kūrinys "Kapitalas" vokiečių kalba buvo išspausdintas 1867 m. Anglų kalba "Kapitalas," F. Engelso vertime, pasirodė tik 22 metus vėliau, t. y., 1889 m.

PERŽVALGA IR KRITIKA

Ne Visa Tai Auksas, Kas Žiba

DR. A. PETRIKA

Speju, kad nei viena keliais pastaraisiais metais parašytų knygų nesukėlė tiek dėmesio, kiek 1936 m. išėjusi Margaretos Mitchell *"Išnyko Su Vėju"* (*Gone With the Wind*). Ją skaitė šimtai tūkstančių angliškai kalbančių žmonių, o spalvuotoje kino filmoje — matė milijonai ekrano mėgėjų. Be abejo, ji bus išversta ir į kitas kalbas. Tai nepaprastai populiarus kūrinys. Tačiau ar tasai jo populiarumas išplaukia iš vidujinių kūrinio gėrybių, tai jau visai kitas klausimas. Devynioliktojo amžiaus antrosios dalies įžymus prancūzų rašytojas J. K. Huysmans sakė, kad jisai niekad neskaitytų populiare, didelio tiražo knygą, kuri imponuoja net vėjaviakį "jitterbugą" ar tuščiągalvę "flaperką" ("A Rebours," etc.). Jisai teigė, jog knyga, kurią mėgia didelės skaitytojų minios, negali būti gili savo turiniu, nei brandi traktuojamąja medžiaga, kad tikrai rimtą knygą gali suprasti ir įvertinti tikrai nedidelis skaitytojų būrys, kad pačių geriausių knygų tiražas visuomet yra mažas.

Žinoma, tai gana ekscentriškas teigimas, bet jame yra nemaža ir tiesos. Dažnokai ir visiškai šlamštas, ar šiaip literatūrinė makulatūra, susilaukia didelio tiražo, jei tik atkakliai reklamuojama. Pažiūrėjus į vidutinio piliečio kasdienę skaitomąją medžiagą, į tuščiavidurį jo "dvasinį peną," ar pasiklau-

sius radiofono bliujančių transliavimų, tenka sutikti su Huysmans'u veik be rezervacijų!

Nenorėdamas tenkintis vien tik recenzentų bei kritikų nuomonėmis apie Margaretos Mitchell knygą, ryžausi pats ją perskaityti. Prisipažįstu, jog tai buvo nelengvas pasimojimas: 1037 didelių, smulkiu šriftu rinktų puslapių! Tačiau darbas buvo vertas pastangų. Knygos kalba labai graži, turtinga, stilius lengvas, sklandus, personažai gyvi, ryškūs, intryga išlaiko skaitytojo dėmesį iki pat galo. Tai vis knygos pliusai.

Viskas gerai, tik vainikas kreivai, sako lietuvių liaudies patarlė. Taip ir su kalbamąja knyga: parašyta puikiai, tik, va, "pamiršta" vienas "mažmožis"—*kūrinio siela!* O tas kaip tik knygai ir kenkia. Autorė, veikiausia, nepagalvojo, kad kūrybinė literatūra, tai nėra vien gražus pasiskaitymas, kad literatūra turi dar ir savo paskirtį, tikslą, turį. Ne būtinai ji turi būti akiplėšiškai tendencinė, agitacinė ar propagandinė; čia tai jau pamfletų ar plakatų reikalas. Literatūra ne būtinai turi būti ir didaktinė (pamokslininkaujanti). Tačiau ji turi skaitytoją auklėti, lavinti, kultūrinti, skaitytojui visai to nejučiant. Be to, literatūra dar turi būti aktuali, tikrovinė ir pažangai neabejinga.

Veikalas *"Išnyko Su Vėju"* vaizduoja Georgia valst. gyvenimą Pilietinio Karo metu

(1861-65 m.) ir paliečia dar kelis pokarinius (rekonstrukcijos) metus. Kaip neteisingai jo autorė skaitytoją informuoja, kaip tiksliai ji iškraipo istorijos faktus, kaip besąžiningai meluoja! Autorė, gana sumaniai, stengiasi skaitytojui įpaskoti, koks idiliškas buvęs negrų gyvenimas vergijos metu ir kaip beviltišku jis tapęs vergiją panaikinus. Plantatoriai, sulyg autorės, negrus laikę kuone savo šeimos nariais: kartu su jais valgydavę, meldavęsi, savo vaikus pilnai jų globai bei auklėjimui pavesdavę, mirusius savo privatėse šeimos kapinėse laidodavę, etc. Vergai Dėdė Petras ir Mammy elgiasi su plantatorių vaikais ne tik savarankiškai, bet net autokratiškai. Ponios tarnauja negrėms moterims priėmėjom (akušėrėm), savo sergančius vergus gydo ir visapusiai juos globoja. Net "negrakis," tarpusavy, ponai savo vergus nevadina, bet "tamsiukais" (darkies). Viena sentimentališka panelė net savo mirusio tėvo auksinį laikrodį vergui atiduoda. O apie bizūnais vergų mušimą, su šunimis pabėgėlių gaudymą ar jų šaudymą autorė sakosi visai nesanti girdėjusi, tai esąs tik melagių "jankių" išmislas! Vienintelį šunį ji savo gyvenime mačiusi, tai buvęs suvis nekalto pobūdžio medžioklinis mopsikas, kuris buvęs negrams labai draugiškai nusiteikęs, net juos mylėjęs. Kokia naivi nekaltybė, nors ji ir stiprokai dvokia... Tik vieną kartą mačiusi tėvą mušant vergą, dėl to, kad tas nenuvalęs jo medžioklinį arklį. Negr'ai buvę visuomet linksmi, visa kuo

patenkinti, laukai skambėję nuo jų dainų. Iš vergijos bėgti niekas nenorėjęs, jei bent tik koks niekam vertas, nepaslankus tinginys. Retėžiais apkalto vergo ji niekad nemačiusi. "Geresnės rūšies" negrai ne tik kad nenorėję vergijos panaikinimo, bet buvę tokiam žygiui net griežtai priešingi. Vergiją panaikinus, visi "geresnieji" negrai pasilikę prie savo ponų ir ištikimai jiems tarnavę, o į išlaisvintus vergus jie žiūrėję iš aukšto ir su panieka juos vadinę "laisvos laidos nigeriais."*

"Dėdės Tomo Lūšnelės" autorė, poni H. B. Stowe, turėtų karste iš gėdos apsiversti, kad ji savo veikale taip "nesąžiningai apšmeižė ir apmelavo" pietų plantatorius, vergų savininkus! Kaip ji galėjo drumsti tokį "idilišką" vergų gyvenimą ir gadinti jų "broliškus" santykius su ponais! Vergiją neigė, anot p-lės Mitchell, tik netašyti, nekultūringi "jankiai" (šiaurinių valst. gyventojai), kurie pavydėjo pietų dvarininkams ramaus, kultūringo gyvenimo. "Jankiai" tai buvę tie beširdžiai materialistai, godišiai, sapnavę net ir dienos metu apie biznį ir turtus. Jie norėję pietinį kraštą apiplėšti. Gi pietiniai ponai buvę "auklėti geresniems tikslams... jie buvo gimę valdyti, puikiais arkliais jodinėti, knygas bei poeziją skaityti ir negrams įsakymus duoti, ... o ne medžius skaldyti ar laukus arti." "Jankiai" buvę tikri storžieviai, kietakakčiai. Jų armijos generolai buvę girtuokliai, beširdžiai, nemokšos ir bailiai, o jų kariai temokėję tik plėšti, de-

ginti ir žaginti! Plantatorių gi sūneliai buvę gabūs, drąsūs, kovoję už aukštus konfederacijos idealus.

Kokia "nelaimė" užgulė Georgiją ir kitas pietų valstybes, kai jos sukilimą pralaimėjo, sunku ir apsaityti: išlaisvinti negrai įgijo piliečio teises!* Ir va tie beraščiai, buvę vergai, net išdrįso balsuoti už respublikonų partijos kandidatus, kada baltieji ponai, garbūs demokratai, negalėjo balsuoti! Negi save gerbiantis dvarininkai galėjo prisiekti ištikimybę kraštui (Unijai), kurį valdė "kraugeriai jankiai"?** Jau geriau nei balsavimo teisės neturėti, ne kai "barbarams" lojalumą rodyti. O užgausi ar nušausi, senu papratimu, savo buvusį vergą, tuoj valdžia įsikiša. Kas tai matė, kad tie "džunglių gyventojai, tie bezdžionių ainiai" turėtų žmogaus teises! Gal kur nors kitur ir galėtų jas turėti, bet tik jau ne medvilnės karalystėj.

Su kokia meile autorė kalba apie "garbingą" naktinių teroristų, Ku Klux Klano, siautimą! Būti "klansmenu," tai buvusi kiekvieno balto džentelmeno šventa priedermė. Juk reikėję apginti savo "leidžių" garbę nuo tų arogantiškų "Afrikos bezdžionių" ir parodyti joms deramą vietą—po artimiausio medžio šaka! Dabar jau net sąžiningesnės pietų moterys pripažįsta, kad nulinčiuotų negrų skaičiuje yra labai mažas nuošimtis seksualinių nusikaltėlių, kad linčiuojama

daugiausia ekonominiais bei politiniais sumetimais. O kad galantiški pietų džentelmenai priveisė tūkstančius pusjuodžių (mulattoes)*, tai autorei tas nerūpi.

Įsigalėję pietuose baltieji politikieriai tiek susiaurino Konstitucijos leistas negrų pilietinės teises, kad dabar didelė jų dauguma negali balsuoti. Ten aštuoniose valstybėse dabar galioja įstatymas, leidžiantis balsuoti tik tiems piliečiams, kurie moka specialius mokesčius. Negrai gi yra, daugumoj, beturčiai, todėl tokių aukštų mokesčių sumokėti negali. Be to, teroristiniai "klansmenai" norinčius balsuoti negrus dar ir visaip gąsdina. Pasėkos aiškios: praeituose Prezidento rinkimuose tose valstybėse balsavo tik 24% galinčių balsuoti žmonių, kada kitose valstybėse balsavimo teise naudojosi 65% teisėtų rinkikų. Koks didelis skirtumas!***

Nekuris pasakys, kad autorė savo knygoje tik aprašė tuo metu buvusią pietuose padėtį, kad ji jokios agitacijos už nieką neveda. Su tokiu teigimu sutikti negalima: viena, autorė neteisingai nušvietė tuometinę pietų buitį, o antra,—autorius visuomet gali ir *privalo* padaryti pažangias išvadas iš esamos ar buvusios padėties. M. Gorkis, aprašinėdamas gyvenimą net didžiausių girtuoklių, visokių gyvenimo padugnių,—mokėjo padaryti pamokinančių išvadų, sukeliančių pasipiktinimą (Tąsa ant 107 pusl.)

*Vienuolikos iš Unijos išstojusių pietinių valst. buvo apie 9,000,000 gyventojų, priimančių į šį skaičių ir 3,500,000 negrų-vergų. Gi 23-jose Unijoje pasilikusiose valst. (kurių 4-se galiojo vergija)—buvo 22,000,000 gyventojų.

*Prezidentas A. Linkolnas išleido pirmą negrų emancipacijos deklaraciją 1862 m. rugs. 22 d., o antrą 1863 m. sausio 1 d.

13-sai Konst. Amendmentas—1865 m.—panaikino vergiją J. A. Valstybėse, o 14-sai ir 15-sai Konstitucijos Amend. suteikė negrams pilnas piliečio teises.

**Kurie tik prisieki Unijai lojalumą, visi, net ir sukilimo dalyviai, atgavo piliečio teises.

*Sugyventų su juodom moterim vaikų.

**Šiomet demokratų partijos 28-toj konvencijoj, Chicagoj, buvo paduota sumanymas, kad minėtos 8 pietų valst. atsisakytų nuo tų specialių mokesčių reikalavimo ir leistų tūkstančiams disfranchuotų negrų balsuoti. Tačiau tokiam sumanymui pasipriešino pietiniai demokratai. Jie, mat, nenori įsileisti negrų į šalies politiką.

LIAUDIES PRISIEKA

B. GORBATOV

ŽMOGAUS gyvenime yra valandų, kurių niekada negalima užmiršti. Pamenu, kaip aš jaučiausi, kada gavau Raudonosios Armijos šautuvą į rankas. Mes stovėjome aikštėje, prieš pulko mokyklą, išsirikiavę ir laukėme.

Ant artimų kalnelių spindėjo lapkričio rudens saulė. Tolumoj svetimi kalnai jau buvo pabaltinti sniegu. Stovėjome ir laukėme. Mūsų apsiautalai nauji, jie dar atsiduoda siuvykla; batai—nauji, jie dar nematė kelionės. Viskas nauja, kaip ir mes naujokai, kurie dar nepratę prie kareivio gyvenimo, dar nesame kariai.

Ir štai iš sandėlio atgabeno šautuvus. Jie buvo gerai ištepti, išvalyti, žvilgėjo rudens saulės spinduliuose, iš uždaro varvėjo geltonas aliejus. Kuopos komandierius tarė:

—Draugai, jums įteikiami revoliucijos apsaugojimui ginklai. Prisiekite jais naudotis priderančiai, neišduoti jų, nepažeminti!

—Prižadame!—Visi kartu atsakėme.

Bet pirm man įteikti šautuvą, kuopos komandierius įprastu judėsiu prisidėjo jį ir pažvelgė jo vidun. Šautuvo kanalas buvo švarus, gerai išteptas, išvalytas.

—Gorbatov, gerą šautuvą gaunate,—jis pridėjo.

Kietai suspaudžiau ginklą ir mažiau: veikiausiai kuopos vadas dažnai patikrins mano šautuvą. Geras ginklas ir iš jo negalima prastai šaudyti. Jis negali būti nešvarus. Nepamenu, ką kuopos vadui atsakiau, bet iki dabar gerai pamenu šautuvo spalvą, žvilgantį durklą, šautuvo numerį.

Mes stovime eilė, kariai prie šonų pasistatę šautuvus. Pietuose, mėlynuoja svetimos valstybės pusėj kalnai. Mes žiūrime į juos su nauju jausmu. Mes ginkluoti, kariai neįveikiamos Raudonosios Armijos!

Pamenu prisieką. Mes žygiavome į miesto aikštę. Miestas pasieninis, apgyventas daugelio skirtingų tautų žmonių: gruzinų, armėnų, turkų, kurdų ir kitų. Gyventojai karštai mus sveikino—maskviečius, kubaniečius, uraliečius ir kitų gubernijų vyrus, patekusius į Užkaukaziją.

Saulės įkaitytoj aikštėj prisiekėme. Eilėmis žvilgėjo mūsų durklai. Mūsų aidas aidėjo per senos tvirtumos sienas, ritosi į kalnus, kalnuose kartojosi ir atsimušė.

To niekados neužmiršiu. Dvidešimts dviejų metų vyrai, mes prisiekėme darbininkiškai tėvynei, ne vien tik laikotarpiui, kai būsime armijoje, bet visam savo amžiui, kad būsime ištikimi jos sūnūs.

Atsitarnavę, pasiskleidę po plačią mūsų tėvynę, mes vėl susitikdavome Maskvos gatvekariuose, Sibiro traukiniuose ir kitur, bet visi žinojome, kad buvome kariais vienos kuopos, vieno pulko, visi kartu prisiekėme ištikimais būti savo tėvynei.

—Jus mobilizavo 1939 metais? Tarnavote Užkaukazijoje? Stebėtinus buvo mūsų pulkas,—sakė draugas susitikęs draugą.

—Taip, stebėtinus pulkas! Stebėtinus ir laikas buvo.

Ir štai, kasmet vasario 23 dieną nauja Raudonosios Armijos sukaktis. Nauji kovotojai priima prisieką, seni ir nauji komandieriai kartoja ištikimybės žodžius. Ir vėl buvęs mano pulkininkas, žilaplaukis, kartoja tuos pat žodžius. Jis dabar jau brigados vadas, jo krūtinę puošia keli garbės ženklai. Ir ne vien jis, bet eilė draugų, kurie buvo eiliniai, su kuriais dalinomės tabaku, dabar jau leitenantai, kapitonai ir vadai. Man kiek nesmagu, jog man, kaipo rezervo komandieriui, tenka laukti ir laukti vėl savo eilės. Kaip norėtusi šioj valandoj vėl būti kalnuose, ant tėvynės sienų, kurios saugoja naujos tvarkos, naujo gyvenimo didžiulį namą!

Ir vėl visuose tvirtumų garnizonuose, pasienio punktuose, orlaivių airdromuose, karo mokyklose, kareivinėse—eilėmis stovi kovotojai ir pakartoja prisieką. Minske ir Vladivostoke, Baltijos Jūroj ir Murmanske, ant Sachalino salos ir Užkaukazijoje, šimtai tūkstančių kovotojų, komandierių, politinių veikėjų, kiekvienas iš jų žodžiu pareiškė savo tėvynei ištikimybę, o jei reiks, tai krauju tą patvirtins. Taip, patvirtins!

Prisiekos dienoj, buvęs bogunietis, Šcorso karys, prisimins revoliucinę boguniečių prisieką, kurią jis priėmė piliečių karo liepsnoj, ruošiantis į mūsų už laisvę. Tos prisiekos tūrinį parašė patsai divizijos vadas Nikalojus Šcors:

“Aš savo valia įstojau į eiles Pirmojo Ukrainos sukilėlių pulko ir pasižadau, nesigailint savo gyvasties, kovoti prieš kapitalistus ir dvarponius už

laisvąją Ukrainą,"—išdidžiai kartojo boguniečiai stovėdami po raudonąja vėliava.

Ir Šcoras atydžiai išklausęs prisieką, sustodavo ties kiekvienu kariu ir draugiškai statydavo klausimą:

—Ar ir gyvasties nepasigailėsi už revoliucijos reikalus?

—Taip, nepasigailėsiu!—kaip vienas atsakinėdavo boguniečiai, anglies kasėjai, metalo darbininkai, varguoliai valstiečiai.

Ir kovoj nesigailėjo.

Išvien su senais boguniečiais prisieks tėvynei jauni kovotojai—jaunoji karta, karta išaugus socializmo žemėj. Atsisotos greta keturi broliai Duškinai. Vyresnysis iš jų jau atsižymėjo kovoj prieš japonus. Jaunesnieji laukia savo eilės. Vienas po kito prisieks broliai Michaievai, kurie sudaro karo lėktuvo įgulą. Karys Kotelnikovas, kuris užėmė vietą savo brolio, kritusio kovoj prieš japonus, taip pat pasižadės ginti savo darbininkiską tėvynę. Prisieks su jaunais ir žiliausias armijos vadas Ignotas Terientevas. Jis pamena dar carų Rusijos prisieką, kurią kartojo: "Prisieka—tai pasižadėjimas Dievo vardu, pakartotas prieš šventą evangelijos kryžių, iškėlus dešinę ranką."

Taip, caristinėj Rusijoje prisieką priimdavo vardan Dievo ir švento kryžiaus, priešakyj prasilakusių ir žulikiškų armijos vadų, prieš durtuvus ir kanuoles, atstatytas į liaudį ir pasižadant "už Dievą, carą ir tėvynę nesigailėti nei tėvo, nei motinos." Ir kas sulaužė tą prisieką, tą laukė caro ir Dievo koronė. Viskas būdavo taip suorganizuota, kad "pilkieji gyvuliai"—eiliniai kariai nieko nemastytų, tik karo komandos klausytų.

Bet kariai iš darbininkų ir valstiečių bakužių atėję vis vien mastė ir pakuždomis viens kitam sakė:

"—Priversta prisieka, tai ne nuodėmė ją laužyti. Už jos laužymą ir Dievas atleidžia... Šaltis ir caro armijoje tarnyba, tai vienas ir tas pats... Pasisuksi nepakankamai—muš, pasisuksi užtekčiai—vis vien muš..." O Terientevas pamena dar ir kareivių juokelius:

"Nei dėl garbės, nei algos,
Valstietis neis į caro karių.
Pirštus kerta, dantis rauna—
Caro armijoje kasdien!"

Ir tik lapkričio mėnesį, 1917 metais darbininkas ir valstietis savo noru pasiėmė šautuvą į rankas. Ir pasiėmė ne caro, ne Dievo vardu, bet prieš carą, prieš kapitalistų Dievą, prieš priešpaudos ir pavergimo tvarką, prieš užsienio im-

perialistus—interventus, kurie užpuolė iš keturiolikos kapitalistų valstybių. Tam darbininkai ir valstiečiai pasiėmė į rankas ginklą!

Ne po prievarta, bet savo valia, nuoširdžiai jie kartojo naujus prisiekos žodžius, jog ištikimai gins savo tėvynę ir revoliucijos užkariavimus. Naujos prisiekos turinys gimė ir papildė kovoj. Jis buvo išraiška širdies jausmų ir savo klasės reikalų.

Ir dabar senas piliečių karo veteranas prisimins Stenkos Razino pulko prisieką. Tai buvo Suchorečka miestelyj, netoli Bazuluko. Aikštėj susirinkęs pulkas. Iš užmiškio girdisi kanuolių griausmai. Pulko komandierius Michailovas nusiima kepurę ir kalba į karių ir darbo liaudį.

—Draugai, prisieksime akyvaizdoj Suchorečkos miestelio gyventojų visai Sovietų Respublikai, kad nugalėsime Kolčako gaujas! Neleisime užsienio imperialistams ir saviems niekšams mindžioti mūsų krašto žemę! Stosime mirtinon kovon už tėvynės laukus, fabrikus, dirbtuves, savo žmonas, vaikus, motinas ir tėvelius!...

—Prisiekiame!—griausmingai atsakė pulkas.

Ir po šios prisiekos pulkas stojo į mūšį. Jis kovėsi kraujais apsitaškęs ir laimėjo.

Ir dabar, kada piliečių karo kovotojas vėl su jaunais kovotojais kartoja prisiekos žodžius, jis sujudęs. Kodėl jo, kaip ir jauno kovotojo, įraudę žandai ir žėri akys? Kodėl?

Klausiu, bet ir patsai žinau, jog ir aš vėl būsiu taip pat sujudęs, kada bus mano eilė. Kiekvienas iš mūsų prisimename mūsų tėvynės rolę, kiekvienas atmename kryžiaus kelius!

Tolimuose Rytuose, pasienio kalnynuose išnaujo prisieks Chasano ežero mūšių didvyriai. Jie kartos žodžius ištikimybės, kuriais jau įrodė žiaurioj kovoj prie Zaoziornaja kalno.

—Aš prisiekiu,—tars jaunesnysis komandierius Balašov,—liuosa valia mokytis karo meno...

Ir ar neištikimai jie mokėsi karinio žinojimo, kada jų kulkasvaidžiai šienavo japonus; karo lėktuvai be pertraukos bombardavo priešą; tankai įveikė tvirtai apdrūntintus apkasus; o durtuvus raudonarmiečio rankose buvo baisus ginklas priešui!

—Aš prisiekiu,—tars Balašovas,—didvyriškai ginti tėvynę, tinkamai, su pagarba ir pasišventimu, nesigailint savo kraujo ir gyvasties atsiekimui pilnos pergalės ant priešo...

Ir kas pasakys, kad mūšij prie Zaoziornaja mūsų kariai neišpildė tos prisiekos. Jie nesigailėjo savo gyvasties tikslo atsiekimui. Jos nesigailėjo leitenantas Glotov. Jis japonų kulkos sužeistas dar vis kartojo:

—Pirmyn, užimti Zaoziornąją!—ir mirė su tais žodžiais ant lūpų.

—Iki paskutinio kraujo lašo būsiu ištikimas savo liaudžiai, savo sovietinei tėvynei ir darbininkų-valstiečių sovietų valdžiai...

Leitenantas Glotov mokėjo ir paskutinį savo atsikvėpimą ir kraujo lašą atiduoti darbo liaudžiai.

Ir kartu su Chasano didvyriais priims prisieką jaunas maskvietis Nikalojus Stepanovas, komunistinis jaunuolis, dar nebuvo mūšiuose. Jis dar nebuvo ant Sovietų Sąjungos sienos sargyboj, jam dar nebuvo progos kautis su priešais, ginant tą sieną, jis dar neturėjo žygių per kalnus ir klonius. Bet lai jis pateks į pasienio sargus ir tegul priešas užpuls, ar jis nesikaus, kaip Levčenko, Glotov arba komisaras Požarskas už savo tėvynę?

Štai jis ruošiasi priimti prisieką. Biskį sujudeš... Geras ženklas. Jam galima pilniausiai pasitikėti.

—Jeigu pagal mano blogą valią,—skaito jis prisiekos tekstą,—aš sulaužysiu garbingai priimtą prisieką, tai lai mane aštriai nubaudžia Sovietų įstatymai, visų neapykanta ir darbo žmonių paniekinimas...

—Jeigu aš prisieką sulaužysiu,—kužda jis patysai į save,—tai lai tada spjauna į mano begėdiškas akis mano senasis tėvas, lai nuo manęs nusisuka ir neištiesia draugiškos rankos draugai, su kuriais kasėme Maskvos Metro tunelį! lai pro mane praeina ir į mane nepažvelgia mano dėdukas Galius... jeigu aš sulaužysiu prisieką...

Ir Sovietų šalyj prisieka nėra vien tų žmonių, kurie stovi prie kanuolių, tankų, lėktuvų ir kitų apsigynimo ginklų. Kartu su Raudonosios Armijos, Raudonojo Orlaivyno, Raudonojo Laivyno ir kitomis apsigynimo jėgomis kartoja ir visa darbo liaudis:

“Aš visada pasirengęs, pagal pirmą pašaukimą Darbininkų-Valstiečių Valdžios, išstoti apgynimui mano tėvynės—Socialistinių Sovietinių Respublikų Sąjungos ir kaip karys Darbininkų-Valstiečių Raudonosios Armijos, aš pasižadu didvyriškai ją ginti, sugabiai, tinkamai ir su garbe, nesigailint kraujo ir pačios gyvybės, dėl atsieikimo pilniausios pergalės ant priešo.”

Vertė Val. Sūnus.

Thomas Jeffersonas savo laiške p-niai de Stael 1813 metais rašė: “Anglijos tikslas yra valdyti pasaulio vandenį ir turėti prekybos monopolį.” (Už tuos tikslus Anglija kovoja ir dabar.)

Ryžių Auginimas Sov. Ukrainoj

Pirmu sykiu Ukrainoj ryžiai buvo pradėta auginti 1930 metais. Sekančiais metais (1931) buvo užsėta 15 hektarų dirvos (apie 38 akeriai). Pirmi bandymai pasirodė duodą gerus vaisius. Todėl 1935 metais Ukrainoj (Odessos apskrity) jau buvo užsėta 825 hektarai žemės, o pernai—1357 hektarai. Vidutinis derlius nuo hektaro sudarė 34 centnerius, bet kai kurie kolchozai, prirengdami geriau žemę, gaudavo po 40-45 centnerius nuo hektaro.

Bandymai parodė, jog ryžiai išnoksta ne tik pietinėj Ukrainoj, bet ir plotuose žymiai į šiaurius,—Poltavos apielinkėj.

Aprokuojama, jog užsėjus visą tinkamą ryžiams žemę Sovietų Ukrainoj, galima būtų gauti derliaus nuo 10 iki 15 milijonų centnerių kas metai.

Mūsų Žemės Dangoraižiai

(Tąsa nuo 91 pusl.)

kada ėmė daugiau šimto metų vieną žaizdą užgydyti.*

Dalis šio brangaus miško yra valstybės savastis, viešas parkas. Tačiau atskirų gojelių dauguma vis dar yra privačių savininkų rankose. Valstybė turėtų visus juos paimti savo žinybon bei globon ir žiūrėti, kad ši nepaprasta senovės liekana neišnyktų, kaip kad išnyko dinosaurai, mamutai ir kiti senovės milžinai. Tai brangus mūsų paveldėjimas!

*Medžio amžių sužino sulyg “žiedų” (apskritimų) skaičiaus kamieno. Kiekvieni metai ten atskiru “žiedu” pažymėti.

Ne Visa Tai Auksas, Kas Žiba

(Tąsa nuo 104 pusl.)

mą tų nupuolėlių gyvenimu, siekiančių aukštesnio ideologinio lygio. Vergija juk buvo pūluojanti votis Amerikos gyvenime. Vergijos panaikinimas buvo pažangus žingsnis. Vieniinga Amerika negalėjo vergijos toleruoti. O ką daro autorė? Ji idealizuoja iškrypusį pietinių dvarininkų feodalinį gyvenimą, ji visai niekina kovotojus už vergijos panaikinimą, ji neigiamai piešia išlaisvintus žmones ir jų pastangas! Žaizda, kurią padarė sukilimu medvilnės karaliai J. A. Valstybėms, nei po 75 metų dar pilnai neužgijo. Gi p-lė Mitchell savo knyga ne tik kad nesistengia tą žaizdą gydyti, bet dar naujai nuodija ją. Ji ne vienija krašto žmones, bet skirsto juos, siūdo vienus ant kitų!

Tai gi tasai didžiulis kūrinys, nors ir gerai parašytas, nėra darbas pažangus, vienijantis, bet reakcinis, kursantis, griaujantis.

A. N. KERN

A. S. PUŠKIN

Menu aš valandą malonią:
Tu pasirodei man čionai
Kaip ta akimirkos svajonė,
Kaip ta žvaigždė, kaip tie sapnai.

Paskiau keliai susikryžiuo,
Bet neišblėso dar ugnis,
Ir sapnavau aš veidą tavo,
Tavąsias dieviškas akis...

Laike kančios ir nuliūdimo
Kovoj audringų geidulių
Neužmiršau gaivaus veikimo
Tavųjų bruožų taip meilių.

Bet slinko dienos. Abejonė
Krūtinėj kaupės skubinai,
Ir tavo, rodės jau, malonė
Mane apleido amžinai.

Jausmai krūtinėje užkimo,
Šalti, be įspūdžių gilių,
Ir be minties, susikaupimo,
Be džiaugsmo, meilės spindulių.

Ir be dievybės, be troškimo
Man dienos klostėsi liūdnai,
Jausmai be meilės įkvėpimo
Pradėjo vyst, kaip žolynai.

Bet štai malonė vėl likimo:
Tu pasirodei vėl čionai,
Kaip ta svajonė serafimo,
Kaip ta žvaigždė, kaip tie sapnai.

Ir audros sieloje nurimo,
Atgijo godos ir sapnai,
Visi šaltiniai įkvėpimo:
Garbė ir meilė ir sapnai.

Laisvai vertė K. Pranas Inčiūra.

MANIFESTAS

Sunkaus gyvenimo draugai—
Juodžiausio darbo broliai
Iš fabrikų, arimų ir nuo plentų!
Visi, kurie sunkiuoju kūju ar žagre,—
Sau pelnote kasdienės duonos kąsnį,—
Visi—su vėliavom į aikštę!...
Gražintos liaudžiai laisvės proga
Jums skelbiam šį
manifestą!

Sukilkite!
Sukilkite visi kentėję, nuskriausti,—
Iš lagerių, kalėjimų ir ištremimo!
Iš pogrindžių plačiom eilėm
Pakilkime visi laisvam gyvenimui,
O širdyse lai skamba šūkiai:
Lygybė, laisvė ir brolybė!

Gana!
Gana tamsos, kuri juoda naktim
Ligšiolei gaubė mūsų protą,
Skandino neteisybų jūrose!...
Gana to jungo, priespaudos ir išnaudojimų!
Užteks savuoju prakaitu
Skriaudėjams laistyti takus!
Į sotų ir nerūpestingąjį gyvenimą!
Dabar mes patys—savo laimės kalviai!
Nuo šiol mes dirbsime tik sau—tai reiškia—
Visos mūsų jėgos taip pat liaudžiai. [liaudžiai,
Lai būna darbininko vardas vertas pagarbos!
Lai būna darbininko vardas mūs' pasididžiavimu!
Savom jėgom, tvirtai suvieniję eiles,
Mes kursim naują, gražią laisvą darbo Lietuvą!

Petras Gintalas.

